

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ

YAYINA HAZIRLAYAN
Ayşe Melek PARILTI
Uğur YAYINLARI

Yazılarıyla Katkıda Bulunanlar

Prof. Dr. A.Can TUNCAY

Prof. Dr. Sami KARAHAH (Bilur KILIÇ - Z.Hümevra ÜZÜLMEZ)

M.Seda ATMACA

Ömer Faruk KAYA

Kadriye YÜRÜK

Rüveyda KARAHAH

Can AKDOĞAN

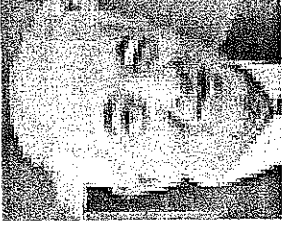
Kıymet MUTLU

Ayşe Melek PARILTI

S.Cem BOZ

İVZUAT BÖLÜMÜ

lis Yazıfı ve Şalahıyet Kanunu

Prof. Dr. Feridun Yenisey

Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesindeki öğrencilerim, bu yıl IGUL Ailesine dahil oldular. Global Hukuk 3 Eğitim programına katılan, İstanbul'daki diğer Üniversitelerin Hukuk Fakültelerindeki öğrencilerim de, bu eğitim seferberliğinde bir araya geldiler. Böylece öğrenci – öğretim üyesi bütünleşmesi gerçekleşti. En güzel binalar öğrencisi ile "Hukuk Fakültesi" haline geliyor. Bizi "Hukuk Fakültesi" yapan bütün öğrencilerime, candan teşekkür ediyorum.

Geçen yıl, öğrencilerime bir "Law Review" yayınlamak istemiştim. Bu isteğimi ancak bu yıl biraz değişik bir şekilde, "Gereği Düşünüldü" Kitapları dizisi ile gerçekleştirebiliyorum. Öğrencilerim ilk başta bir "dergi" yayınlamak istemişlerdi, Fakat, süreli yayın yapmanın zorluklarını bildiğim için, onları kitap dizisi yayınlamaya ikna ettim. Hepimiz Dönmezer Hocamızın öğrencileri olduğumuz için, kitap dizisinin ismini "Dönmezer öğrencileri dizisi" olarak belirledik.

Öğrenci girişimi olarak, Üniversiteye hiç bir maddi yük vermeden gerçekleşen bu kitap dizisi, bilimsel içeriği itibarıyla zengindir. Dış görünüşünün gösterişsiz olduğuna aldanmayın. Eskilerin "zarfa bakma mazrufa bak" dedikleri gibi, öğrencilerim hocalarımı harekete geçirerek, onlara yazı yazdırmaları olayı, Türkiye'de ilk defa gerçekleştirmektedir. Hocaların yazılarının yanında, öğrencilerin de yazı denemeleri vardır. Taze beyinlerin Türkiye'mize ne kadar büyük hizmetler yapacaklarını, bu öğrenci yazılarını okuyunca anlayacaksınız.

"Gereği Düşünüldü" kitaplarının bir özelliği de, güncel mevzuatı aktarması olacaktır. Kitaba ek olarak en son çıkan Kanun veya

“Gereği Düşünüldü” Kitap dizisinin birinci kitabının hazırlanmasında Uygun Hekim, Ayşe Melek Parıltı, Zahide Hümeysra Üzülmöz, Kıymet Mutlu, Billur Kılıç, Süleyman Cem Boz, Cemil Can Akdoğan, Rüveyda Karahan, Kadriye Yürük, Mediha Seda Atmaca ve Ömer Faruk Kaya büyük gayret gösterdiler. Araştırma Görevlimiz Ahmet Yayla da, hazırlanan yazıları inceleyerek katkıda bulundu. Beta Yayıncılık genel direktörü Seyhab Satar kağıt verdi, Uğur Yayıncılık Genel Müdürü Erdal Çalış ve Hande Alpay basımı sağladılar. Verda Nazlı Şafak ise reklam buldu. Böylece bu ilk “öğrenci kitabı” oluştu. Prof. Dr. Süheyl Batum da daha iyiyi arayan yaklaşımı ile, bizi titiz çalışmaya yönelendirdi. Hepsine teşekkür ediyorum.

Mütevelli Heyet Başkanı sayın Enver Yücel’in, Rektörümüz Prof. Dr. Deniz Üke Arıboğan’ın ve Dekanımız Prof. Dr. Cumhur Özakman’ın manevi destekleri için, kendilerine öğrencilerim adına teşekkür ediyorum.
14 Ağustos 2007

BÜHF Dönmezer Öğrencileri Yayın Kurulu

Bahçeşehir Üniversitesi birçok eğitim kurumunun uzun bir süreçte kat etmeye çalıştığı yola, 9 yıl gibi kısa bir süre de ulaşmış olup, kendini emsalleri arasında parmakla gösterilen bir kurum haline getirmeyi başarmıştır. Üniversite bünyesinde 2000 – 2001 öğretim yılında faaliyete başlayan Hukuk Fakültemiz ise Türk pozitif hukukunun yanı sıra evrensel hukuk ilkelerini ve karşılaştırmalı hukuku da iyi bilen üstün nitelikli genç hukukçular yetiştirmektedir.

Bu niteliklerin yanı sıra fakülte ve üniversite bünyesinde biz öğrencilerin gelişimine katkıda bulunacak, sosyal hayatına faydalı olacak birçok etkinlik yürütülmektedir.

Bu etkinliklerin başında Fakültemiz tarafından düzenlenen seminerler, kariyer günleri gibi faaliyetler ile Global Hukuk Direktörlüğü’nün (IGUL) düzenlediği konferanslar gelmektedir. Bahçeşehir Üniversitesi, hukuk devleti ilkeleri temelinde global düzeyde ortak bir anlayış geliştirmek ve eğitim programları düzenlemek üzere, evrensel deneyim sahibi bilim adamlarıyla işbirliğini ve paylaşımı öngören Global Hukuk Programları Direktörlüğü’nü (IGUL) oluşturmuştur. Yargı mensuplarının, kolluk kuvvetlerinin ve biz öğrencilerin bu amaçla eğitilmelerine özel önem veren IGUL, gerek Türkiye’den gerek yabancı ülkelere birçok kurum ve eğitimciyi bir araya getirmiştir.

Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğrencileri olarak bizler de Bu nedenle ki bu üniversitesinin öğrencisi olmamanın ayrıcalıklarını sizlere sunmayı kendimize bir yükümlülük saymakta; Özellikle Hocamız Prof. Dr. Feridun Yenisey’in önderliğinde IGUL ailesine katılarak bu etkinliklerin bizzat içerisinde yer almaya çalışmaktayız.

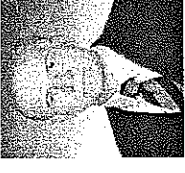
Bu faaliyetlerimizin bir örneği de kitap dizisi yayınlarımızdır. Hazırlanan bu yayınlar, kendi isteklerimizin ve çabalarımızın yanında aslında üniversitemizin biz öğrencilere sunduğu imkânları nasıl değerlendirdiğimizin de bir göstergesidir. Bu vesile ile bize bu çatı altında bulunmanın haklı gururunu yaşatan Mütevelli Heyeti Başkanımız Sayın Enver Yücel’e, Rektörümüz Sayın Prof. Dr. Deniz Üke Arıboğan’a Dekanımız Sayın Prof. Dr. H. Cumhur Özakman’a ve bu yayını çıkartmak için bizi yüreklendiren Hocamız Sayın Prof. Dr. Feridun Yenisey’e teşekkürü bir borç biliriz. Ayrıca bizden desteğini esirgemeyen Uygun Hekim ve Cavit Hekim’e ve Araş. Görevlisi Ahmet Yayla’ya candan teşekkür ederiz.

İÇİNDEKİLER

SOSYAL GÜVENLİKTE TEK ÇATI ÇÖKTÜ, ŞİMDİ NE OLACAK? Prof. Dr. A. Can TUNCA Y.....	1
TİCARET KANUNU TASARISI Prof. Dr. Sami KARAHAN ile Söyleşi Billur KILIÇ-Z. Hüme yra ÜZÜLMEZ.....	5
MORTGAGE YASASI M. Seda ATMACA.....	7
İNSAN HAKLARI KAVRAMI VE TARİHİ GELİŞİMİ Ömer Faruk KAYA.....	9
AHİM KARARI İNCELEMESİ Solmaz Türkiye'ye Karşı Kadriye YÜRÜK.....	11
HAKİMLİK MESLEĞİ ve UZMANLAŞMA Rüveyda KARAHAN.....	14
BİLİŞİM SUÇLARINA Genel Bakış Billur Kılıç-Kıymet Mutlu-Ayşe Melek PARILTI.....	15
IGUL TCK- CMK SEMİNERİ NOTLARI 1 Can Akdoğan -Ayşe Melek Pariltı.....	20
IGUL KIRKLARELİ SEMİNERİ NOTLARI 2 Kıymet MUTLU.....	25
ÖĞRENCİ GÖZÜYLE AMERİKAN HUKUK SİSTEMİNE GENEL BAKIŞ S. Cem BOZ.....	27
WILLIAM MITCHELL COLLEGE OF LAW BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ DEĞİŞİM PROGRAMI İZLENİMLERİ Eda Hergüner Gülce İkinci Şanser Sözet.....	31
<u>MEVZUAT BÖLÜMÜ</u>	
POLİS VAZİFE VE SALAHİYET KANUNU.....	33

SOSYAL GÜVENLİKTE TEK ÇATI ÇÖKTÜ, ŞİMDİ NE OLACAK?

Prof. Dr. A.Can Tuncay (BÜHF Öğretim Üyesi)

I. Artık güven verici ve sürdürülebilir bir yapıya sahip olmayı çoktan kaybetmiş olan Türk Sosyal Güvenlik Sistemini sürdürülebilir ve güvenilir bir yapıya kavuşturmak için çözüm arayışları son on beş yıldır siyasi iktidarların başlıca uğraş odaklarından biri oldu. Gerçekten, esas itibarıyla "katılmalı" (ilgililerin pirim ödemek suretiyle katkıda bulunduğu) rejime dayalı sosyal güvenlik sistemimiz, çalışanların çalışma biçimlerinin farklı özelliklerine göre üç büyük kurum arasında bölünmüş durumda idi. Hizmet akdiyle çalışanların sosyal güvenliği, 1945'te "İşçi Sigortaları Kurumu" adıyla kurulmuş olup adı sonradan 506 sayılı kanunla değiştirilen "Sosyal Sigortalar Kurumu"na, memurların ve diğer kamu görevlilerinin sosyal güvenliği, 1949'da kurulmuş olan "TC. Emekli Sandığına", bağımsız çalışanların sosyal güvenliği de 1971 yılında kurulmuş olan "Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumuna (kısa adıyla Bağ-Kur'a) bırakılmıştı. Bazı banka ve sigorta şirketleri ile meslek odaları bünyelerinde kurulmuş olan vakıf statüsünde çalışan ve sayısı 17'ye düşmüş olan özel sandıklar da bu kuruluşlarda çalışan personelin ve aile bireylerinin sosyal güvenliğini sağlamaya çalışıyorlardı ki nüfusun sadece yüzde yarımını temsil ediyorlardı. Sosyal Sigortalar Kurumu nüfusun yarısından fazlasına sosyal güvenlik götürün en büyük sosyal güvenlik kurumu idi. Bunu %23 ile Bağ-Kur, %20 ile Emekli Sandığı izlemekteydi. Katılmalı rejimin ulaşamadığı muhtaç ve yoksul vatandaşların yararlandığı ve vergilerle finanse edilen kamusal yardımların (katılmasız rejim) sosyal güvenlikteki payı ise yüzde birden bile azdı.

II. Dağınık bir görünüme sahip olan ve çalışan kesimler arasında farklı standart ve uygulamalara sahip olan bu yapıyı ortak bir standarda bağlamak, farklılıkları azaltmak ve mali açıdan güçlendirmek amacıyla, farklı sosyal güvenlik kurumlarını tek bir çatı altında toplamak ve tek bir kanunla sosyal güvenliği sağlamak düşüncesi ileri sürülmüş ve bu düşünce son 20 yıldır yapılan beş yıllık kalkınma planlarında da sık sık yer almıştır. Ayrıca sosyal güvenliğin ilgi alanına giren kamu sağlık sistemi de yeterli, hızlı ve nitelikli sağlık hizmeti sağlayamamakta ve

Sosyal Güvenlikte Tek Çatı Çöktü, Şimdi Ne Olacak?

yetersiz olan emekli aylıkları bile 1992 yılından beri miktarı her yıl artan hazine sübvansiyonları sayesinde karşılanabilmekteydi. Bu hazin tabloyu değiştirmek amacıyla tüm sosyal güvenlik kurumlarını tek bir çatı (kurum) altına almak ve dağılık halde bulunan mevzuatı tek bir kanun içinde toplamak, öte yandan ülkede yaşayan herkesi (çalışın-çalışmasın) genel sağlık sigortası içine almak amacıyla geçtiğimiz yıl iki önemli kanun TBMM'de kabul edilip yasalaştı. Yasa memurlara, iş akdiyle çalışanlara ve bağımsız çalışanlara 506 sayılı Yasanın tanıdığı tüm sigorta yardımlarını hemen hemen aynı şartlarla tanımakta ise de memurlar için 5434 sayılı Yasanın pek çok hükmü gene de yürürlüğünü korumakta idi. Ayrıca herkes dışarıdan satın almalı sağlık hizmetlerine kavuşturulmaktaydı. Nitekim Genel Sağlık Sigortası ile herkes belli bir prim ve katkı payı ödemek suretiyle istediği sağlık tesisinden sağlık hizmeti alabilecek, prim ödeme gücü bulunmayanlar ile 18 yaşından küçük olanların primini Devlet karşılayacaktı.

Bu iki kanundan biri olan ve TC Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ-Kur'un tüzel kişiliklerine son vererek bu kurumları tek çatı altında toplayan 5502 sayılı "Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu" 20.5.2006'da RG'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Diğeri ise "Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu" adıyla yasalaştıktan sonra bir kez Cumhurbaşkanının vetosuna uğramış ancak TBMM'de yeniden görüşülüp 5510 sayılı altında bir kez daha kabul edildi ve 16.6.2006'da RG'de yayımlandı. Ancak yürürlüğe girmesi, gerekli hazırlıkların yapılabilmesi için 1.1.2007 tarihine ertelendi. Kanun esas itibarıyla 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu model alınarak hazırlanmış fakat karışık ve anlaşılması zor hükümler içermekteydi. 5510 sayılı Yasa, gerek sendika ve çalışan kesimlerinde, gerek akademik çevrelerde büyük eleştirilere uğradı. Kanunun pek çok istisna hükmü barındırdığı için eşitliği sağlayacağı yerde çalışanlar arasında eşitsizliğe yol açtığı, kanun yapma tekniğine aykırı hükümlerle donatıldığı, açık olmayan hükümleri içerdiği pek çok konuda hatalı ve eksik düzenlemeler getirdiği ve bu niteliği ile beklenen veremeyeceği, halkın sosyal güvenlik ihtiyacını tatmin edecek nitelikte olmadığı, genel sağlık sigortasının da halkın yeterli, çabuk ve nitelikli sağlık hizmeti alma ihtiyacını karşılayamayacağı ileri sürüldü.

III. 5510 sayılı Yasa, bu eleştiriler sonucu Cumhurbaşkanını ve 116 milletvekili tarafından geçtiğimiz Haziran ve Temmuz aylarında iptali için Anayasa Mahkemesine götürüldü. 5510 sayılı Yasanın yürürlüğe

BÜHF Dönmezer Öğrencileri Yayımları, Gereği Düşünüldü No:1

belirlenmesine, yönetmeliklerin bir an önce çıkarılmasına ve hazırlıkların tamamlanmasına çalışılıyordu.

Ancak Anayasa Mahkemesi söz konusu yasanın Anayasaya uygunluk denetimini alışılmışın dışında bir hızla tamamlayarak beklenen iptal kararını 15.12.2006 tarihinde açıkladı (E.2006/111,K. 2006/112) ve hemen arkasından iptal kararının gerekçesi kanunun yürürlüğe gireceği günden iki gün önce RG'nin 30.12.2006 günlü 5'nci mükerrer sayısında yayımlandı. Anayasa Mahkemesi bu kararda 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 30 maddesini veya içindeki bazı hükümleri iptal etmiş oldu.

IV. İptal kararı incelendiğinde, Anayasa Mahkemesinin 5510 sayılı Yasa ile getirilen fakat özelliğ ve niteliklerine bakılmaksızın tüm çalışanları aynı şartlara bağlayan hükümlerinin önemli bir bölümünün sadece memurlar ve diğer kamu görevlileri açısından Anayasanın sosyal devlet (md.2) ve eşitlik (md.10) ilkeleri ile memurların çalışma şartları ve özlük işlerini konu eden 128'nci maddeleri neden gösterilerek iptal edildiği görülmektedir. Yüksek Mahkeme ayrıca fiili hizmet süresi zammı, prim oranları, sosyal güvenlik destek prim kesilmesi ile ilgili birkaç maddeyi de iptal etmiş fakat hizmet akdiyle çalışanlar ve bağımsız çalışanlar ile ilgili olup iptali istenen pek çok maddeye pek dokunmamıştır.

Anayasa Mahkemesi'nin 5510 sayılı Yasanın bazı maddelerindeki hükümleri memurlar ve kamu görevlileri açısından iptal ederken ileri sürdüğü gerekçe şöyle özetlenebilir: Anayasanın 10. maddesinde düzenlenen yasa önünde eşitlik ilkesi herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Farklı durum ve statüde bulunanların farklı kurallara bağlı olmaları eşitlik ilkesini zedelemek şöyle dursun, eşitlik ilkesinin bir gereğidir. Sosyal güvenlik açısından 5510 sayılı Yasa kapsamına alınan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile hizmet akdine bağlı olarak ya da bağımsız olarak çalışmış diğer sigortalıların aynı hukuksal konumda bulunmayıp, memur ve diğer kamu görevlileri yürüttükleri hizmetin özelliği bakımından ve kamu hizmetinin aksaından yürütülebilmesi için diğer çalışanlardan farklı bir statüde olmaları gerekir. Bu nedenledir ki, Anayasanın 128. maddesi, devletin, kamu iktisadi teşebbüslerinin ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin memurlar ve diğer kamu görevlileri

Sosyal Güvenlikte Tek Çatı Çöktü, Şimdi Ne Olacak?

görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceğini belirterek, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin özlük haklarını yasal güvenceye kavuşturmuştur.

Anayasa Mahkemesinin bir başka saptaması da, memur statüsü ile emekli statüsü arasında organik bir bağ bulunduğundan memur statüsünde yapılan değişiklikler doğal olarak emekli statüsünde de etkisini göstermektedir. Bu nedenle memurun sosyal güvenlik haklarından biri olarak emeklilik de Anayasanın 128. maddesinde belirtilen memurların ve diğer kamu görevlilerinin diğer özlük işleri kapsamında aynı yasal güvence içindedir.

Anayasa Mahkemesinin Yasa koyucuya vermek istediği mesaj şudur: Eğer sosyal güvenlik sistemini yeniden yapılandırmak istiyorsan memur ve diğer kamu görevlilerinin statüleri, özellikleri ve yürütükleri hizmet farklı olduklarından bunların sosyal güvenliklerini diğer sigortalılarla aynı standartlara tabi tutma. Onların sosyal güvenlik hakları halen (nispeten) tatmin edici düzeyde olduğundan sosyal güvenlik reformu adına bunlara dokunma. İptal sebebi Anayasanın 128'nci maddesindeki düzenleme olsa bile Anayasa Mahkemesinin iptal kararının biraz ayrımcı bir içerik taşıdığı ve memur ve kamu görevlilerini kayırdığı izlenimi taşıdığı söylenebilir. Öyle ki, Yüksek Mahkeme memurları ilgilendirmeyen oysa iptali beklenen birçok hükmü iptal etmemiş adeta diğer sigortalıları Yasa koyucunun tercih ve iradesine terk etmiş benzemektedir.

V. Anayasa Mahkemesinin bu çok edici kararı üzerine siyasi iktidarın üzerinde ısrarla durduğu tek çatı felsefesi ağır bir darbe yemiştir. Daha doğrusu tek çatı çökmüştür. Bu durumda hükümet adeta bir bacağı kırılmış olan yasanın 1 Ocakta yürürlüğe girmesini sakıncalı bularak ne yapabileceğini düşünmek için 2006'nın son günü Bütçe Kanununa koyduğu bir madde ile 5510 sayılı Yasanın yürürlüğe girişini 6 ay ertelemiştir. Aslında bu önemli gelişmede 6 aylık süre, uzun boyutu düzeltilmeler veya düzenlemeler yapılabilmesi için yeterli uzunlukta bir süre değildir. Bu nedenle 1975 yılında Almanya'da ve Birleşik Krallık'ta başlatılan ve hala süregelen sosyal güvenlik mevzuatının kodifikasyonu gibi bir yola gitmeye karar vermek mümkün değildir. Bu durumda kısa vadeli bir çözüm aranacaktır. Çözümler arasında kanımca üç seçenek bulunmaktadır.

Birinci seçenek, tek çatı düşüncesinden tamamen vazgeçmek ve

BÜHF Dönmezer Öğrencileri Yayınları, Gereği Düşünüldü No:1

Sandığı ve Bağ-Kur Kanunları) eksiklik ve yetersizliklerine rağmen uygulamaya devam etmelidir. Kuşkusuz bu yasalar, 20.5.2006'ya kadar bunları uygulamakta olan kurumlar ortadan kaldırılıp bu tarihte 5502 sayılı kanunla kurulan Sosyal Güvenlik Kurumu'na devrolduğundan artık tek bir kurum tarafından uygulanmaya devam olunacaktır.

İkinci seçenek, yeni bir düzenlemeye giderek hizmet akdiyle çalışanları ve bağımsız çalışanları içine alan fakat memurları dışarıda bırakan yeni bir Sosyal Sigortalar Kanunu çıkarmaktır. Bu durumda artık tek çatıdan bahsetmek mümkün olmayacaktır. Bu seçenek en kestirme yoldan, iptal edilen maddeleri dışarıda bırakarak birkaç düzeltme ile 5510 sayılı Yasanın yürürlüğünü sağlayarak da yapılabilir.

Üçüncü seçenek ise, tüm sigortalıları (bu arada memur ve kamu görevlilerini de) içine alan yeni bir sosyal sigortalar kanunu hazırlamak fakat bu yasa içinde memurların mevcut haklarına pek dokunmamaktır. Bu da kuşkusuz norm ve standart birliğini sağlamayacak ve tek çatı görünüşte tek çatı olarak kalacaktır.

Kanımca hangi seçenek seçilirse seçilsin genel sağlık sigortasının çıkarılmasında ve bunun memurları da içine alacak biçimde ayrı bir kanunla düzenlenmesinde yarar bulunmaktadır. Çünkü çalışma şekli ve yapılan hizmetin niteliği ne olursa olsun sağlık hakkı tüm insanlar için mümkün olduğunca eşit esaslara bağlanmalıdır. Sağlık herkes için vazgeçilmez bir ihtiyaç ve bir haktır. Bunda ayırım olmaz. Nitekim Anayasanın 56'ncı maddesi, herkesin sağlıklı yaşama hakkına sahip olduğunu, Devletin bu hakkı sağlayacak şartları oluşturmakla yükümlü olduğunu, sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için yasa ile genel sağlık sigortası kurulabileceğini öngörmektedir. Tüm çalışanları içine alan ayrı bir genel sağlık sigortası çıkartılacak olursa buna Anayasa Mahkemesinin sesini çıkaracağını sanmıyorum. Yeter ki düzenleme insan onurunu ve onun sağlığını korumayı ve bu konuda eşitlik ilkesinden ödünvermemeyi amaçlamış olsun. Aslında 5510 sayılı Yasanın içinde nispeten en başarılı bölüm de genel sağlık sigortası ile ilgili bölümdür.

Sonuç olarak eğer sosyal güvenlikte mutlaka bir şeyler yapılması isteniyor ve gerekiyorsa ve en kısa yoldan gidilecekse, memurları dışarıda tutan, onları 5434 sayılı yasanın iradesine bırakan fakat hizmet akdiyle çalışanlar ile bağımsız çalışanları birlikte düzenleyen bir yasa yapılması en uygunu ve hızlısı olacaktır. Çünkü ülkemizde sosyal güvenlikte artık tek çatı olmayacağı anlaşılmıştır.

TİCARET KANUNU TASARISI Prof. Dr. Sami Karahan ile Söyleşi

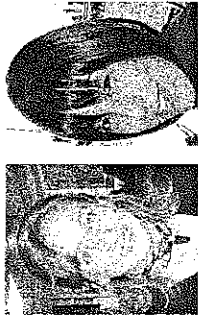
Billur Kılıç-Z.Hümevra Üzülmöz (BÜHF Öğrencileri)

Bu ilk sayımızda Ticaret Kanununun tasarı üzerine Prof. Dr. Sami Karahan ile yaptığımız söyleşiyi sizlerle paylaşacağız;

Prof. Dr. Sami Karahan Konya Selçuk Üniversitesine yıllarca emek vermiş, İstanbul Ticaret Üniversitesinde halen ders vermekte olan ve bizzat Ticaret Kanunu Tasarısı'nın hazırlanmasında bulunmuş bir öğretim görevlisidir. Kendisine yönelttiğimiz ilk soru neden böyle bir kanuna ihtiyaç duyulduğu noktasında oldu;

Global hukukun oluşmaya başladığı bu günlerde öncü kanunlardan biri Ticaret Kanunudur. Çünkü ticaret durmaksızın ülkeler arasında gelişmeye devam eden bir olgudur. Bu bağlamda Avrupa

piyasalarında yer almak istiyorsak bölgesel örgütlerde yer almak, bunların kurallarını iç hukuka aktarmak zorundayız ve hızla değişen bu durum içinde dünya üzerinde kabul gören bir hukuk sistemi gerekmektedir. Bunun sonucu olarak Ticaret Kanunumuzda değişikliklere gidilmiştir. Bir diğer etken ise 20. yüzyılın ikinci yarısında bir ticaret kanunu için önemli sayılabilecek olayların cereyan etmesidir. Bunlara örnek verecek olursak; inter alia, AB'nin kuruluşu, NAFTA gibi dünya ticaretinde yeri ve etkisi olan, ekonomik, bölgesel birliklerin çalışmaya başlaması, serbest pazar ve rekabet ekonomisinin tüm ülkelerde yaygınlık kazanması, bu kavramların AB için ortak değerler olarak kabul edilmesi, elektronik e-işlemlerin ve ticaretin, hem ticareti hem şirketler hukukunda yönetim kurulu ile genel kurula daveti, katılmayı, oy vermeyi, bilgi almayı ve vermeyi kökten etkilemesi..vs. İlk akla gelen sebepler bunlardır.

Ticaret Kanunu Tasarısı

• Peki, AB sürecinin tasarısının hazırlanmasındaki rolünden kısaca bahsedebilir miyiz?

İlk olarak AB sürecinin etkisinin çok fazla olduğundan bahisle söze başlayabiliriz. Özellikle ortak üyelik ile başlayan hukuki uyumun sağlanması yükümü, Gümrük Birliği ile birlikte somutlaşmış ve Türkiye, Rekabet ve Fikri Mülkiyet Hukukuna ilişkin düzenlemeler başta olmak üzere çeşitli AT düzenlemeleri ulusal hukukun bir parçası haline getirilmiştir. AB müktesebatının önemli bir kısmı Ticaret Hukuku ile ilgilidir. Ve uyumlaştırma çerçevesinde iç hukuka uygulanmalıdır. Bu kapsamda 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu adaylık ve müzakere sürecinde, AT'nin ticaret, şirketler, sermaye piyasası, taşıma ve sigorta hukukuna ilişkin yönergeleri ile tüzüklere göre değiştirilmesi zorunluluk haline almıştır. Bu bağlamda AB müktesebatının Türk Hukuku'na aktarılması zorunluluğu doğmuştur. Yönergelerin çekincesiz iç hukuka aktarılması gerekmektedir.

Sonuç olarak şunu diyebiliriz ki; Yeni Türk Ticaret Kanunu, AB'ye üye diğer ülkelerin, ticaret, şirketler, taşıma, deniz ticareti ve sigorta kanunlarında olduğu gibi dinamik bir konuma geçecek ve eskisiyle kıyaslanamayacak sıklıkta değiştirilme olasılığına açık bir kanun haline gelecektir.

• Yeni Ticaret Kanunu ile e-işlem olarak adlandırılan elektronik işlemlerin yapılabileceğinden bahsettiniz. Peki, sizce e-işlem ne kadar güvenli ve böyle bir değişiklik gerekli mi?

Bu bahsi kanunumuzun genel gerekçesinde teknolojik gelişmeler başlığı altında da anlatıldığı üzere bu konuda şunu söyleyebilirim ki; internetin hayatımıza her alanda girdiği yadsınamaz bir gerçek. Sözleşmelerin kurulmasından, belgelerin oluşturulmasına, toplantıya katılmanın öneri sunmanın hatta oy kullanmanın aynı yolla gerçekleştirilmesine kadar olan gelişim içinde Ticaret Kanunumuzda bu yönde bir değişiklik yapılması zorunlu hale gelmiştir.

Örnekle açıklarsak bu değişikliğin ne kadar gerekli olduğunu anlamamız daha kolaylaşacaktır; yabancıların Türkiye'den şirket almasını söz konusu olduğunda elektronik ortamda bir takım işlemlerin yapılmasını faydası büyük olacaktır. İşleri çabuklaştırmak etkin bir biçimde yürütmek için işlemlerin elektronik ortamda yapılması çok büyük kolaylıklar sağlayacaktır. Çünkü Yönetim Kurulu esas olarak çabuk karar alabilen bir organ olmalı. Ayrıca Genel Kurul açısından da küçük pay sahiplerini bir araya toplanamadığı için de iyi bir gelişme olarak adlandırılabilir.

Güvenilirlik konusunda ise güvenilirliği tartışılmaz çünkü bu konuda henüz olmasa da teknik bir alt yapı oluşacak ve güvenilirlik konusunda şüpheye yer bırakmayacak. Ayrıca elektronik imza dediğimiz bir sistem için kanun çıkmış bulunmakta herkes bir e-imzaya sahip olacağından güvenilirlik konusunda soru işareti kalmayacaktır. Zaten söz konusu tasarı yeni yasama yılında yürürlüğe girecek bu zamana kadar gerekli altyapı oluşacaktır

- Ticaret Hukuku yerine Ticari İşletme Hukukunun ikame edilmesi önerisinin güncel ve ağırlıklı olduğu söyleniyor. Bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?

Evet, Ticaret Hukuku yerine Ticari İşletme Hukukunun ikame edilmesi önerileri bugünde günceldir ve ağırlık kazanmaktadır. Ticari işletme kavramı öğretide genel kabul görüyor. Bunun yanında birde rekabetin korunması, haksız rekabet ve işletme topluluğu hukuku gibi hukuklarda artan oranda kullanılmaya başlanmıştır. Söz konusu düzenlemeler işletme bağlamında yapılmıştır. Bu sebeple ticari işletme kavramı Tasarı' da tanımlanarak ve somutlaştırılarak varlığını devam ettirmiştir.

Bu keyifli söyleşi için Sayın Sami Karahan' a teşekkür ediyoruz ve Tasarı'nın en kısa zamanda yürürlüğe girmesini umut ediyoruz.

Konut finansman (Mortgage) sistemi nedir?
M. Seda Atmaca (BÜHF Öğrencisi)

Uzun süredir hayatımıza giren ancak bir türlü uygulamada yer bulamayan mortgage yasası nihayet meclisten geçti. Peki, uzun süredir konuşulmasına rağmen mortgage'ın ne olduğunu biliyor muyuz?

Mortgage, İngilizce bir kelime olup Türkçe karşılığı ise ipotek, rehin, tutulu anlamına gelmektedir. Halk arasında ise kira öder gibi uzun vadeli ev satın alma sistemi olarak ipotekli konut finansman sistemidir. Sistem genel olarak konut sahibi olmak isteyenlere finans kuruluşlarınca, konut üzerinden tesis edilecek ipotek karşılığında 15 ile 30 yıl gibi uzun

Peki, bu sistem nasıl başlıyor? Öncelikle banka müşterinin talep ettiği gayrimenkulü peşin olarak alıyor sonrasında mülkiyeti müşteriye devrediyor. Bu devir işlemi banka müşterinin borcu karşılığında bu gayrimenkul üzerinde ipotek kuruyor ve bu şekilde müşteri bankaya borçlanıyor ve bu borcu için müşteri banka ile anlaşma çerçevesinde bir ödeme planının uygulanması ile uzun süreli vadeler şeklinde ödemede bulunuyor ve bu ödemeler sonucunda borç sonlanıyor ve gayrimenkul ipotekten kurtuluyor

Mortgage sistemini kısaca tanıdık. Yasa öncesi ve sonrasında ki değişikliklerin neler olduğunu, Türkiye'de nasıl uygulanacağını, kimlerin bu sistemden faydalanabileceğini ve kimlerin yararlanamayacağını, sistemin sağladığı kolaylıklar ve zorlukların neler olacağını bugüne kadar Türkiye'de uygulanan konut kredisinden farklarının neler olduğunu uygulamının devamlılığı ile daha iyi anlayacağımız bir sistem olduğunu belirtmede fayda var.

Mortgage sistemi ile eskinden konut kredilerindeki sabitlik ortadan kalktı ve değişken faiz ve sabit faiz olmak üzere değişik kredi sistemleri sağlanmış oldu. Gayrimenkul sahibi olmak isteyen kişiler böylelikle istedikleri seçeneklerde kredi alma imkanı bulunmuş oldular. Sabit faizli kredi sistemini seçenleri şöyle bir durum da beklemektedir: Sabit faizli kredi seçeneğinde, kişi, erken ödeme ile tüm borcunu kapama isteminde bulunduğu takdirde banka müşterisinden yüzde ikilik bir erken ödeme ücreti talep edebilecektir. Mortgage öncesindeki dönemde ise böyle bir istem söz konusu değildi ve müşteri istediği an erken ödeme ile borcunu kapata biliyordu. Değişken faizli kredi istedikleri takdirde ise aylık ödemelerde sabitlik olmayacak ve her ay farklı ödemelerde bulunulacaktır.

Faiz oranının düşmesi durumunda aylık ödemede azalma, faiz oranında artış durumunda ise aylık ödemede bir artış söz konusudur ve müşteri bu durumları göze alarak seçim yapmalıdır. Önemli bir değişiklik ise icra takibinde bir hızlanma söz konusu olmasındır. 2 aylık ödemede gecikme durumunda temerrüde düşülecek ve ödemenin tamamı istenebilecektir bu ayrıntıların gözden kaçırılmaması gerekmektedir aksi halde "mortgagezede" olabileceğimizi unutmayınız. Bu arada kanunun yürürlüğe girmesinden önce konut kredisi kullanan ve finansal kiralama sözleşmesi kullanan tüketicilerin yasamın yürürlüğe girmesinden itibaren 3 ay içinde bankalarına mortgage sistemine dahil olmak istemediklerini belirtmeleri gerekmektedir. Sürenin geçmesi durumunda veya bir istemde bulunmadıkları takdirde bu sisteme dahil olacaktırlar.

Kısaca mortgage sistemini kullanmak görüldüğü gibi kolay değildir. Dikkatli davranılması gerektiğini unutmayalım. Aksi takdirde ev sahibi olma hayali ile başlanılan bu yolda elleriniz boş dönme olasılığı yüksek seçimlerimiz yaparken bankanız ile aklınıza takılan tüm soruları paylaşın bu şekilde seçimizi yapın.

İNSAN HAKLARI KAVRAMI VE TARİHİ GELİŞİMİ Ömer Faruk Kaya (BÜHF Öğrencisi)

“İnsanın, sırf insan olması nedeniyle sahip olduğu haklar” (1) olarak kabul edilen insan hakları, tarihsel gelişim sonucu siyasal meşruluğun en temel ölçütü haline gelmiş, ülkelerin mevcut kamu özgürlükleri rejimlerinin üzerinde, vazgeçilmez temel hak ve özgürlüklerdir. (2) İnsan haklarının evrensel olduğu, her insanın doğuştan, salt insan olma sıfatıyla bu hak ve özgürlüklere sahip olduğu düşüncesi, bugünün dünyasında genel olarak kabul edilmiş olsa da insan haklarının bir değer olarak benimsenmesi ve bir evrensel referans noktası haline dönüşmesi, yüzyıllara yayılan uzun bir mücadeleden sonra, uğrunda harcanan acılarla dolu çabaların neticesinde gerçekleştirilmiştir. (3)

Günümüzde, bir bütün halinde toplumsal yaşamı düzenleyen siyasal rejimlerin ve hukuki düzenlerin meşruluk kaynağı olarak algılanan insan hakları, temelde, insanlığın tarihsel süreç içerisinde meydana getirmiş olduğu kültürel değerlerin bir birikimini yansıtır. Bu kavramın tarihsel kökeni hakkında yapılacak bir araştırma, bizi; düşüncelerinin merkezine insanı alan ve Profogoras'ın “İnsan bütün şeylerin ölçüsüdür” öğretisini şiar edinen Sofistlere; itüdal, iyilik, doğruluk, adalet ve ahlak gibi değerleri düşüncesine temel yapan ve insanın amacının mutluluk olduğunu belirten Sokrates'e ve tarihte ilk kez insanlar arasında eşitlik esasını savunup köleliğe karşı çıkan ve insanlara tek evrensel devlet altında birleşmelerini salık veren Stoikler'e kadar götürür. Ancak, birey haklarının tarihsel kökenleri bir yana bırakılacak olursa, bugün anladığımız manada insan hakları formülasyonunun yapılması modern bir olaydır ve.

BÜHF Dönmezer Öğrencileri Yayınları Gereği Düşünüldü No:1

ve bir bütün olarak Aydınlanma Çağı'nın özellikle bu çağa damgasını vuran John Locke düşüncesinin bir ürünüdür.

Locke, sadece yaşadığı dönemde değil kendisinden sonraki dönemlerde de etkili olmuş, tabii haklar ve halkın egemenliği gibi konular üzerinde çalışan bütün düşünürler Locke'dan esinlenmiş ve etkilenmişlerdir. Locke'un böylesine etkili bir düşünür olmasının ve iberalizmin kurucusu sıfatını kazanmasının nedeni, Locke'un, insanın vazgeçilmez tabii haklara sahip olduğunu ve siyasal düzenin amacının hürriyeti güvence altına almaktan başka bir şey olmadığını savunmuş olmasıdır.

Locke, sadece yaşadığı dönemde değil kendisinden sonraki dönemlerde de etkin olmuş, tabii haklar ve halkın egemenliği gibi konular üzerinde çalışan bütün düşünürler Locke'dan esinlenmiş ve etkilenmişlerdir.

Locke'un böylesine etkili bir düşünür olmasının ve liberalizmin kurucusu sıfatını kazanmasının nedeni, Locke'un, insanın vazgeçilmez tabii haklara sahip olduğunu ve siyasal düzenin amacının hürriyeti güvence altına almaktan başka bir şey olmadığını savunmuş olmasıdır.

Siyaset teorisinde otoriteyi değil, özgürlüğü merkeze alan ve insanların yaşamak, hürriyet ve mülkiyet sahibi olmak için doğal haklara sahip olduğunu ayrıntılı bir biçimde anlatan tezleri ile Locke, mutlakiyete ilk ciddi darbeyi indirmiş ve 17. ve 18. yüzyılların üç büyük devrimi olan İngiliz, Amerikan ve Fransız devrimleri düşünsel köklerini Locke'un doğal hukuk doktrininden almıştır. Locke'un savunduğu ilkeler hemen hemen aynı terimlerle Amerikan ve Fransız devrim belgelerinde yer almış, örneğin Locke'un formüle ettiği hak anlayışı politik anlamda en yetkin ifadesini Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi'nde bulmuştur. (4)

İnsan haklarının kavram olarak gelişmesinde Locke'un yanı sıra Rousseau, Montesquieu ve Vitoria gibi düşünürlerin de önemli etkisi olmuştur. Bu düşünürlerden Rousseau, bireysel özgürlüklerle toplumsal yaşamın gereksinimlerini uzlaştırmaya çalışmış, onun görüşleri Fransız İnsan Hakları Bildirgesine kaynak olmuştur. (5) Burada üzerinde durulması gereken bir husus da

“İnsan hakları” kavramının ne zamandan beri kullanıldığıdır. Terminolojik açıdan incelendiğinde bu terimin İngiliz dilinde 1940 yılından önce neredeyse hiç kullanılmadığı görülecektir. Her ne kadar bu

(1): (Arş. Gör. A. Vahap COŞKUN) <http://www.dicle.edu.tr/dictur/suryayin/khuka/jhvr.htm>

(2): Yürük, Ayşe Tülin-Karakul Selman, Çağdaş Toplumda İnsan Haklarının Doğuşu ve Gelişimi, sf.35

(4): (Arş. Gör. A. Vahap COŞKUN) <http://www.dicle.edu.tr/dictur/suryayin/khuka/jhvr.htm>

(5): Hak. Yaz. Rıdvan DAĞ <http://www.jura.uni-sb.de/turkish/R.Dag.html>

devirde "Doğal Haklar" ve "İnsanın Hakları" terimleri kullanılmış olsa da, bu terimler günümüz insan hakları penceresinden bakıldığında oldukça farklı fikirleri ve önemli anlayış farklılıklarını ifade ediyorlardı. "İnsan Hakları" ifadesi II. Dünya Savaşı'ndan sonra yaygınlık kazanmış ve bu ifadenin kullanılmasını teşvik eden, **Eleanor Roosevelt** olmuştur.⁽⁶⁾

Batıda insan haklarının korunması ve bireylere bazı hak ve güvencelerin tanınması ile ilgili ilk hükümlerin sınırlı da olsa 1215 tarihli Magna Carta'da (Büyük Hürriyet Fermanı) yer aldığı kabul edilmektedir.⁽⁷⁾

Bununla birlikte, Amerikan Haklar Bildirisi (Bill of Rights - 1689) ile insanların doğuştan bir takım tabii haklara sahip buldukları, bunların devletten önce mevcut olduğu ve dolayısıyla devlet iktidarının bu haklarla sınırlanması gerektiği yolundaki fikirler, hukuki formüllerle doktrin alanından uygulama alanına geçmişlerdir. Bu bildiriden kısa bir süre sonra Fransız İhtilali ile birlikte ilan edilen 1789 İnsan Hakları Bildirisi, Amerikan Haklar Bildirisi'ne nazaran büyük değişiklikler getirmemesine rağmen; ülubunun daha berrak ve çekici olması, genel olarak kullanılan formüllerin daha evrensel nitelik taşımasından dolayı daha büyük etki yaratmış ve daha etkin bir şekilde yayılmıştır. Birleşmiş Milletler Antlaşması insan haklarını ve temel hürriyetlerini sadece anlamakta yetinmiyor, ancak bunları teker teker belirleme ve açıklama yoluna gitmiyordu. Bu eksiklikler, 10 Aralık 1948 günü Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu'na hazırlanıp Genel Kurulda kabul edilen, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi ile giderilmiştir.⁽⁸⁾ Ayrıca, 1950 yılında Avrupa Konseyi de, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni onaylamıştır. Bu itibarla, insan haklarının mutlak ve evrensel bir nitelik kazanmasının ve bir insan hakları standardının oluşmasının, II. Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan uluslararası sistemin ürünü olduğunu belirtmek mümkündür.⁽⁹⁾ Bugün çok yaygın bir şekilde kullanılan insan hakları kavramı, hukuk ve siyaset teorisi gibi sosyal bilimlerin ve felsefi tartışmaların merkezinde yer almakta olan temel sorunsallardan birini oluşturmaktadır. Günümüz dünyasında, insan haklarından hareket etmeyen veya referans noktası olarak insan haklarını almayan bir sosyolojik öneri ciddiye alınma şansını peşinen kaybetmiş gözükmektedir. Bu durum hem iç politika hem de dış politika açısından paralellik göstermektedir.

(6): (Arş. Gör. A. Vahap COŞKUN) <http://www.dicle.edu.tr/dictur/suryayin/khuka/ibvtv.htm>

(7): <http://www.fmmgb.org.tr/modules.php?op=modload&name=Sections&file=index&req=Y>

ewarfile&artid=107&page=1

(8): Hak. Yzb. Rdwan DAG <http://www.iura.uni-sb.de/turklist/RDag.htm>

Bu durum hem iç politika hem de dış politika açısından paralellik göstermektedir. Günümüzde, sadece iç düzenlerini insan haklarına dayandırmayan devletlerin değil, aynı zamanda dış politikalarında insan hakları duyarlılığıyla hareket etmeyen devletlerin de meşrulukları ciddi biçimde sorgulanmaktadır. Zira insan hakları, ulusal ve uluslararası alanda gerek kapsama ve barındırdığı haklar, gerek her geçen gün artan güvence mekanizmaları ile daha işlevsel bir hale gelmiş; toplumsal, siyasal ve hukuksal sistemlerin yetkinleştirilmesine yönelik ahlaki taleplerin asıl dayanağı olmuştur. Artık evrensel insan hakları ile uyumluluk göstermeyen siyasal ve hukuki rejimlerin, meşruluk sıfatını kazanmaları mümkün görünmemektedir.

AİHM KARAR İNCELEMESİ - SOLMAZ TÜRKİYE'YE KARŞI Kadriye Yürük (BÜHF Öğrencisi)

Başvuru no: 27561/02 Karar Tarihi: 16 Ocak 2007 Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde incelenen Sami Solmaz'ın davası, geçtiğimiz Ocak ayında Türkiye hakkında verilen 30 karardan sadece biri. Başvurucu olan 1966 doğumlu Türk vatandaşı Sami Solmaz'ın yargı süreci, 23 Ocak 1994 günü, TKP / ML (Türkiye Komünist Partisi - Marksist / Leninist) terör örgütü adına çeşitli adam öldürme ve gasp olaylarına karıştığı gerekçesiyle Emniyet müdürlüğü terör şubesine yakalanıp ve gözaltına alınmasıyla başladı. Daha sonra İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesince yasadışı bir organizasyon olan TKP / ML (Türkiye Komünist Partisi - Marksist / Leninist) partisine üye olmaktan ve devletin anayasal düzenine karşı eylemlerde bulunmaktan yargılandı. 12 Haziran 2000 tarihinde, mahkeme heyeti, "Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın tamamını veya bir kısmını silah zoruyla değiştirmeye teşebbüs etmek" suçundan Sami Solmaz'ı önce idam cezasına daha sonra sanığın iyi halini gözeterek müebbet ağır hapis cezasına mahkum etti.

15 Mayıs 2001'de temyiz mercii, hukuki nedenlerden dolayı kararı bozup, davayı İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesine tekrar incelemek üzere geri yolladı. Bu sırada sanık Solmaz'ın tutuklu olduğu inceleme süresince devam etti ve salıverilme istemleri reddedildi. 18 Şubat 2002'de sağlık raporlarına da istinaden ve tutukluluk süresinin de çok uzadığı gözetilerek mahkeme sorunu çözümlenince kadar sanığın salıverilmesine karar verdi. Daha sonra Devlet Güvenlik Mahkemeleri

davası devlet güvenlik mahkemelerinde kaldığı yerdən Ağır Ceza Mahkemesinde devam etti. Son olarak 31 Ocak 2005'te davayı görmekte olan mahkeme, 765 sayılı TCK'nın 146.ncı maddesi uyarınca sanığı ömür boyu hapse mahkum etti. Bütün bu gelişmelerin arasında ve uzun yargılama süreci içinde başvuru, sözleşmenin 5. maddesinde yer alan hürriyet ve güvenlik hakkı ve 6. maddesinde yer alan adil yargılanma hakkının ihlali gerekçeleriyle 17 Haziran 2002 tarihinde, AİHM'e başvurdu. Mahkeme de bu başvurunun kabul edilebilir nitelikte olduğunu belirterek Solmaz'ın başvurusunu incelemeye aldı.

Başvurucunun ihlal edildiğini iddia ettiği ve mahkemenin incelemeye aldığı sözleşme maddeleri ise şöyle;

İHAS MADDE 5/3: Maddenin davayla ilgili kısmına baktığımızda, bir kimsenin, bir suç işlediği şüphesi altında olan yahut suç işlemesine veya suçu işledikten sonra kaçmasına mani olmak zarureti inancını doğuran makul sebeplerin mevcudiyeti dolayısı ile yetkili adli makam önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve hapis edilmesinin söz konusu olmadığı hallerde, kimsenin hürriyetinden mahrum edilemeyeceğini belirtildiğini görüyoruz. Burada asıl önemli olan nokta ise, yukarıda sayılan durumlara göre yakalanan veya tevkif edilen bir kimsenin bu maddenin koruduğu hak çerçevesinde, hemen bir hakim veya adli görevi yapmaya kanunen mezuun kılınmış diğer bir memur huzuruna çıkarılması gerekli kılınmış ve makul bir süre içerisinde muhakeme edilmeye yahut adli takibat sırasında serbest bırakılmaya hakkının olduğu belirtilmiştir. Solmaz davasında ise, hükümet, yargılamanın normal prosedürü içerisinde yapıldığını ve herhangi bir aksama olmadığını ileri sürmüştür. Fakat, dava sürecinde sağlığı ve diğer sebeplerle yapılan savunmaya rağmen sanığa isnat edilen suçların ciddiyeti ve ağırlığı itibarıyla mahkeme yargılama süreci boyunca tutukluluğun devam etmesine karar vermek durumunda kalmıştır. Bu noktada başvuru, yerel mahkemenin verdiği tutukluluk ve tutukluluğun devamı kararlarının ölçüsüz olduğunu, yeterli gerekçesinin bulunmadığını ve bunun da tutuklu kalma sürecini mazur kılamayacağını iddia etmiştir.

Mahkeme, tutukluluk halinin uzunluğu ve hürriyet hakkının kısıtlanması hususunun genel bir yargıya bağlanamayacağını ve her olayın kendi yargılama sürecinin içinde değerlendirilmesi gerektiğini bir kez daha yinelemiştir. Görüldüğü gibi mahkemenin kanaati, sanık hakkında verilen tutuklama kararı geçerli bir sebebe davansa dahi, tutukluluk halinin, o

makul bir tutukluluk sürecinin işletilmesi gerektiği yönündedir. Ayrıca mahkemeye göre, verilen tutukluluğun devamı kararlarının kamu yararı ve 5. maddenin koruduğu hak arasında bir dengeyi gözetmesi gerekmektedir. Buna göre, 5.maddede korunan hürriyet hakkına (masumiyet karinesinin de burada 5. maddeyle birlikte değerlendirilmesi gerekir.) ağır basacak bir kamu yararı gözetilir ise ya da bu kamu yararı asli bir gereklilik doğurur ise, ancak o zaman tutukluluk halinin devamına karar verilebilecektir.

Bu itibarla, Mahkeme yerel mahkemenin her duruşmadan sonra kendi önergelerine ve başvurucunun taleplerine rağmen birbirinin aynı ifadeleri kullanarak- mesela- "...suçun niteliği itibarıyla delillerin sabitliği ve dosyanın içeriği..." gibi ifadelerle tutukluluk halinin devamı için yeterli ve açık bir gerekçe sunulmadan kararların verildiğine dikkat çekmiştir. Bu konuda mahkemenin görüşü; her ne kadar varolan deliller suçun mevcudiyeti açısından ciddi belirtiler gösterse de bu durumun kesinlikle tek başına tutukluluk sürecinin uzatılmasını haklı göstermeyeceği yönündedir. Davada da yerel mahkemenin sanığı bu kadar uzun süre tutuklu bekletmesini yeterli ve geçerli bir sebebe bağlayamadığı ve bunun gerekçesini gösteremediği düşüncesiyle ihlal kararı vermiştir.

İHAS MADDE 6/1: Başvurucu ayrıca ceza takibatının çok uzun zaman almasından dolayı da şikayette bulunmuştu. Bu maddede; makul ve adil bir sürede, tarafsız bir mahkemede, hakkaniyete uygun ve aleni olarak yargılanma ve kararın aleni olarak verilmesi, suçu sabit oluncaya kadar masum sayılma, anılmadığı ya da konuşmadığı bir dilin varlığı durumunda tercüman isteme, savunma için müdafî seçme, sanığın müdafî tayini imkanı yok ise mahkeme tarafından tayin edilen bir müdafiden yardım alına ve makul bir sürede savunmasını hazırlama gibi bir çok hak koruma altına alınmıştır. Başvurucu, makul bir sürede yargılanmadığından bahisle bu maddenin ihlalden şikayetçi olmuştur. Hükümet; sanığa isnat edilen suçun niteliği de göz önünde bulundurulduğunda davanın çok karmaşık bir yapıya sahip olduğunu, on altı sanığın ve birçok tanığın da bulunduğu bu çapta büyük bir davayı organize etmenin dava sürecinin uzamasına neden olduğunu ileri sürmüş ve bu sebeplerin mahkeme sürecine doğrudan etki ettiğini ve herhangi bir şekilde yargılama sürecinin uzamasının kendi kusurları olmadığını savunmuş ve hatta sanığın da duruşmalara katılmamasının da sürecin uzamasına katkıda bulunduğunu iddia etmiş de Mahkeme, burada da 5.

şullarına göre değişiklik göstereceği ve başvuruunun makul sürede yargılanıp yargılanmadığının bu koşullara göre değerlendirileceği kanaatindeyiz.

Olayda ise, yasal prosedürün 23 Ocak 1994'te sanığın tutuklanmasıyla başlaması ve hala İstanbul Ağır Ceza Mahkemesinde beklemede olması, zaten şu haliyle bile iki aşamada gerçekleşen davanın yaklaşık on iki yılı on bir ayı doldurması sebebiyle Mahkeme, dava kendi içinde ve koşulları değerlendirildiğinde yerel mahkeme işlemlerinin uzunluğunun aşırı ve ölçüsüz olduğu kanaatine varmış, uygun zaman kriterini uygulamakta başarısız bulunmuş ve sanık Sami Solmaz'ın makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği kararına varmıştır.

Hakimlik Mesleği ve Uzmanlaşma

Rüveyda Karahan (BÜHF Öğrencisi)

Hukuk, toplumun her alanındaki uyumsuzluklara çözüm getirmek için vardır. Ancak bu çözümün de ivedi bir şekilde yerine getirilmesi hem hakkaniyet açısından hem de uyumsuzluk taraflarının tatmini açısından oldukça önemlidir. Bir hakimin hukukun geniş yelpazesindeki her alanda tam ve eksiksiz bilgiye sahip bulunamayacağı açıktır. Bu durum ise uyumsuzluğa çözüm getirecek hakimlerin, uzmanlık kazanmalarını gerektirmektedir. Eğer hakimlik mesleğinde uzmanlaşmaya gidilir ise, hem bugün çok eleştirilen bilirkişilik müessesine duyulan ihtiyaç azalacak hem de bununla bağlantılı olarak adalet mekanizması daha hızlı işleyecektir. Yargıda uzmanlık mahkemelerinin sayısının artması ile hakim ve savcılar arasında "uzman kadro" arayışına yol açtı.

Bazı hakim ve savcılar da TBMM Başkanlığı ile Adalet Bakanlığı'na, bu mahkemelere akademik unvanlı görevlilerin atanmasını önerdiler. Aile, Örgütlü Suçlar, Fikri ve Sinai Haklar Mahkemesi gibi yeni kurulan uzmanlık mahkemelerinin haricinde Çocuk Mahkemeleri açısından da uzman hakim kadrosundaki yetersizlik önemli bir sorun olarak görülmektedir.

Hakimlik mesleğinde uzmanlaşma problemi biri kısa vadeli diğeri de orta vadeli olmak üzere iki şekilde çözümlenebilir. Orta ve uzun vadeli çözüm hukuk fakültelerinin yeniden yapılandırılmasıdır. Kısa vadeli çözüm ise hem meslek içi eğitimlerin uzmanlaşmayı sağlayacak

sağlayacak düzenlemelerin getirilmesidir. Kısa vadeli çözüm açısından örneğin; Hakimlik mesleği için gereken yaş sınırına bir istisna getirmek suretiyle söz konusu uzmanların hakimlik mesleğine katılmaları sağlanabilir. Eğitimin bir yaşam boyu sürmesi gereğinden hareketle, yine meslek içi eğitimlere ağırlık verilerek suretiyle de değişen piyasa şartlarına yanıt verecek tarzda hukuk dışı eğitimlerin de verilmesi sağlanmalıdır. Orta ve uzun vadeli çözüm ise hukuk fakültelerinin yeniden yapılandırılmasıdır.

Hukuk Fakültelerinin yapılandırılması ise ilk iki sene ortak dersler alınması daha sonraki senelerde de seçimlik derslerin artırılması ile öğrencilerin uzmanlaşmaya yönelmelerinin sağlanması şeklinde olabilir. Bu çerçevede örneğin, ticaret davalarında uzmanlaşmayı sağlamak için, iktisat ve finans dersleri hukuk dersleri yanında seçimlik olarak verilmeli ve yine aynı şekilde gayrimenkul davalarında uzmanlaşacak hakim adaylarının, gayrimenkul finansmanı, arazi geliştirme ve gayrimenkul değerlemesini içeren dersleri alınmaları sağlanmalıdır.

Sonuç olarak yargıda uzmanlaşmaya geçilmesi ile birlikte hem dünya ve Avrupa Birliği ile daha kısa zamanda uyum sağlanacak hem de güvenilir, hızlı ve adil yargılama gerçekleştirilmiş olacaktır.

BİLİŞİM SUÇLARI

Billur Kılıç/Kıymet Mutlu/Ayşe Melek Parıltı (BÜHF Öğrencileri)

Güntümüzde pek çok hukuki işlem internet üzerinden gerçekleştirilmekte bu da yeni suç tiplerini ortaya çıkarmaktadır. Bu suçlar; Bilişim suçları; İnternet suçları, Bilgisayar suçları, Bilgisayarla ilgili suçlar, Bilgisayar suçluluğu, Elektronik suçlar, Bilgisayar vasıtası ile işlenen suçlar, Bilişim suçları ya da suçluluğu, Bilişim ihlali, teknolojik suçlar, siber suçları gibi tanımlarla anılmaktadırlar. Ancak bu suçları en geniş kapsamda bilişim suçları olarak adlandırmanın yerinde olacağı kanısındayız. Çünkü sadece internet aracılığıyla değil artık her türlü teknolojik aletle işlenebilen suçlar halini almışlardır.

Bilişim suçlarına geçiş yapmadan önce ilk etapta bilişim

en geniş anlatıma göre; Bilişim "İnsanların; teknik, ekonomik ve toplumsal alanlardaki iletişimlerinde kullandıkları, bilimin dayanağı olan bilginin, özellikle elektronik makineler aracılığıyla düzenli ve akalıcı biçimde işlenmesi, bilginin elektronik cihazlarda toplanması ve işlenmesi bilimi, informatik" olarak tanımlanmaktadır¹.

Bilişim suçları konusunda herkesin birlik halinde benimsediği bir tanıma ulaşamamış olmamızla birlikte; kaynaklarda en çok rastlanılan tanımlamaya göre;(Avrupa Ekonomik Topluluğu Uzmanlar Komisyonu'nun Mayıs 1983 tarihinde Paris Toplantısı'nda yaptığı tanımlama) göre bilişim suçları; "Bilgileri otomatik işleme tabi tutan veya verilerin nakline yarayan bir sistemde gayri kanuni, gayri ahlaki veya yetki dışı gerçekleştirilen her türlü davranış"tır.

Yine Avrupa ekonomik topluluğunun bilişim suçları konusundaki sınıflandırmaları esas almak gerekirse;

1- Bilgisayarda mevcut olan kaynağa veya herhangi bir değere gayri meşru şekilde ulaşarak transferini sağlamak için kasten bilgisayar verilerine girmek, bunları bozmak, silmek, yok etmek,
2- Bir sahtekarlık yapmak için kasten bilgisayar verilerine veya programlarına girmek, bozmak, silmek, yok etmek,
3-Bilgisayar sistemlerinin çalışmasını engellemek için kasten bilgisayar verilerine veya programlarına girmek, bozmak, silmek, yok etmek,

4-Ticari manada yararlanmak amacı ile bir bilgisayar programının yasal sahibinin haklarını zarara uğratmak,

5-Bilgisayar sistemi sorumlusunun izni olmaksızın, konulmuş olan emniyet tedbirlerini aşmak sureti ile sisteme kasten girmek müdahalede bulunmaktır.

Bilişim suçlarının ülkemizdeki düzenlemelerine göz atarsak; Bilişim suçlarının ilk defa 1991 yılında 3756 sayılı Kanun ile Türk Ceza Kanunumuzun 525. maddesi ile düzenleme yeri bulunduğu görürüz².

525 inci maddenin (d) bendi fer'i ceza ile ilgili olup (a),(b) ve (c) bentlerinde tarifi yapılp müeyyideleri gösterilen beş ayrı suç tipinden bahsetmek mümkündür. Buna göre;

1-Sistemde yer alan ve sır teşkil eden bilgiyi hukuka aykırı olarak elde edip öğrenmek,(a-1)

2-Başkasına zarar vermek için sistemde bulunan bilgileri kullanmak, nakletmek, çoğaltmak,(a-2)

3-Başkasına zarar vermek veya kendisine veya başkasına yarar sağlamak maksadı ile sistemi ve unsurlarını tahrip etmek, değiştirmek, silmek, sistemin işlemesine engel olmak, yanlış biçimde işlemesini sağlamak,(b-1)

4-Sistemi kullanarak kendisi veya başkası lehine hukuka aykırı yarar sağlamak, dolandırıcılık,(b-2)

5-Sistemi kullanarak sahtecilik yapmaktır.(c)

1 Haziran 2006 tarihinde yürürlüğe giren Türk Ceza Kanununda ise Bilişim sistemine girme, sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme, tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması, banka ve kredi kartlarının kötüye kullanılması kapsamındaki suçları tanımlayan kanun maddeleri TCK'nın 243-246. maddelerinde yer almaktadır.

Daha önce de ayrıntılı olarak belirttiğimiz üzere suçun konusunu bilişim sistem oluşturmaktadır. Suçun koruduğu temel hukuki değer bilişim sisteminin güvenliğidir. Çünkü Hukuka aykırı erişim nedeniyle sistemin malikinin ve kullanıcılarının verileri özel hayatının dokunulmazlığı ya da bu kişilerin sisteme karşı güveni tehlikeye maruz kalacaktır. Bütün bu olgular TCK ile koruma altına alınmıştır.

Bu suçun faili herkes olabilir. Failin görevi ya da sıfatı suçun niteliğini belirlemede rol oynamamaktadır. Sadece ayırım gerçek ya da tüzel kişi açısından yapılabilir. Suçu işleyen tüzel kişi ise TCK 246. maddesi uyarınca güvenlik tedbirine hükmedilebilecektir.

Suçun mağduru açısından ise hiç bir ayırım söz konusu değildir. Gerçek ya da tüzel kişi bu suçun mağduru olabilir.

Bilişim suçları doğrudan kastla işlenen suçlardır. Failin sisteme hukuka aykırı olarak girdiğini fark etmesinden sonra bilerek ve isteyerek sistemde kalmaya devam etmesi ile suç oluşacaktır.

TCK ile YTCK karşılaştırması¹:

¹ Yeni Türk Ceza Kanununda Sahtecilik-Mahvarlığı-Bilişim Suçları ile Ekonomi ve Ticaret Alanında Suçla,Necati Meran,Yetkin Yayınları

¹ Yeni Türk Ceza Kanununda Sahtecilik-Mahvarlığı-Bilişim Suçları ile Ekonomi ve

Yeni TCK' da 243. maddede "hukuka aykırı olarak bilişim sistemine girme veya sistemde kalma suçu" düzenlenmiştir. Böylelikle veri transferi önemsenmeden sadece yetkisiz erişim fiili suç sayılmaya başlanmıştır. Bu düzenleme ile hem Avrupa Konseyi Siber Sözleşmesine paralel hem de bilişim korsanlığını engelleyici nitelikte çağdaş bir adım atılmıştır.

244. madde de ise 765 sayılı TCK' da yer alan düzenlenmeden farklı olarak "zarar verme" hali kaldırılarak, böylelikle bilişim sisteminin donanım kısmına mala zarar vermek kastıyla yapılan eylemler, bu maddenin kapsamı dışında tutulmaktadır.

TCK ile bilişim suçları açısından getirilen önemli ve olumlu değişikliklerden birisi de, yasanın 245. maddesinde "banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması" eylemlerinin ayrı bir maddede suç tipi olarak düzenlenmesidir. Daha önce bu suç tipleri için klasik dolandırıcılık suçu mu yoksa bilişim suçu mu olduğu yönünde tartışmalar yer alırken, bu düzenleme ile her türlü kredi veya banka kartıyla hukuki yarar sağlama bilişim suçları kapsamında yer almıştır.

Bunun yanında bilişim sistemleri kullanılarak işlenebilen suç tipleri de mevcuttur. Bunlar;

Yeni TCK'nın 124. maddesinde düzenlenen "haberleşmenin engellenmesi suçu"

Yeni TCK'nın 125. maddesinde yer alan "hakaret suçu";

Yeni TCK'nın 132. maddesinde düzenlenen "haberleşmenin gizliliğini ihlal suçu";

Yeni TCK'nın 142. maddesinin 2. fıkrasının 'e' bendinde yer alan "nitelikli hırsızlık suçu";

Yeni TCK'nın 158. maddenin 1. fıkrasının 'f' bendinde yer alan "nitelikli dolandırıcılık suçu";

Yeni TCK'nın 226. maddesinde düzenlenen "müstehcenlik suçu"

Yeni TCK'nın 228. maddesinde düzenlenen "kumar oynanması için yer ve imkan sağlanması suçu" şeklinde belirtilebilir

Bununla beraber bilişim suçlarının türleri TCK da suç teşkil edecek tüm suçları kapsayabilecek veya bu suçlara zemin hazırlayabilecek niteliktedir. Suçların işlenme şekilleri; sınırlı olmayıp, günden güne değişiklikler göstermektedir. Adı üzerinde bilişim suçları

dediğimiz bu suç tipi teknolojinin ilerlemesi ile günden güne yeni bir boyut kazanmakta belki de bu sebeple ülkelerin ceza yasalarını aynı sıklıkla değiştirebilmek mümkün olmayacağından bu suçları işleyenlerin cezalandırılmasıyla ilgili boşluklar bulunmaktadır. İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün web sitesinden edindiğimiz bilgilere göre;

ÜLKEMİZDE EN ÇOK KARŞILAŞILAN BİLİŞİM SUÇLARI¹;

- Başkalarının adına e-mail göndererek ya da web sitesi düzenleyerek özellikle ticari ve özel ilişkileri zedeleme,
- Başkalarının adına web sayfası hazırlamak ve bu web sayfasının tanıtımı amacıyla başkalarına e-mail ve mesaj göndermek ve bu mesajlarda da mağdur olan şahsın telefon numaralarını vermek,
- Kişisel bilgisayarlar ya da kurumsal bilgisayarlara yetkisiz erişim ile bilgilerin çalınması ve karşılığında tehdit ederek maddi menfaat sağlanması,
- Şirketlere ait web sayfalarının alan adının izinsiz alınması ve bu alan adlarının karşılığında yüklü miktarlarda para talep etmek,
- Özellikle Pornografik içerikli CD kopyalamak ve satmak.
- İnternette chat kanalıyla şahısların fotoğraflarını yada özel bilgilerini elde ederek tehdit etmek
- Sahte evrak basımı.

Yine de kanımızca ülkemizde en çok karşılaşılan bilişim suçları bu şekilde listelenmiş olsa da bir şekilde farklı yollarla bilişim suçlarının mağduru olmuş ve kanun yoluyla mağduriyetlerinin giderilemeyeceği inancında olan bir çok kişi yetkili makamlara şikayette bulunuyorlar. Bu sebeple bu konuda kesin ve net bir sınırlama getirmenin yanlış olacağı kanısındayız. Zira bilişim suçlarında teknolojinin kullanılması kaçınılmazdır. Bir bilgisayar, internet uzayı, bir kredi kartı, elektronik bir cihaz veya cep telefonu ile de bu suçlar işlenebilmektedirler. Ancak mağdurlar bu suçların bilişim suçları kapsamına girebileceğinden ve TCK uyarınca suç olarak tanımlandığından bile haberdar olmayabilmektedirler. Bilgisayar ve bilgisayar sistemleri bir suçla ilintili olarak üç farklı şekilde kolluk birimlerinin karşısına gelebilir. Buna göre²;

¹ <http://www.ien.gov.tr/ien/?m=4&s=51>

² <http://www.baskent.gov.tr/ien/?m=4&s=51>

Bilişim Suçları

Bilgisayar bir saldırının hedefi olabilir. Bilgisayar suç işlemek için bir araç olarak kullanılabilir. Bilgisayarlar, belleğinde yasadışı bilgi, resim ve belgelerin depolanması yoluyla suça karşı koyulmuş güçlerinin ilgi alanına girebilir.

Buradan da anlaşılacağı üzere bilişim suçlarında sınır yoktur ve suçların bilgisayar ya da teknolojik aletlerin araç olarak kullanılması, bizzat hedef olması ya da suça yasadışı bilgi belge depolanması gibi amaçlarla karışması mümkün olabilecektir.

Ülkemizde de bilişim suçları ya da genel olarak siber terör de diyebileceğimiz tehlikeye karşı önlemler almaya çalışılmaktadır. Ancak yasalardaki internete ilişkin düzenlemelerin eksikliği ve yetersizliği sebebiyle (mesela ceza kanunumuzda birçok ülkede ayrı bir suç tipi olarak tanımlanan çocuk pornosuna yer bile verilmemiştir) pek başarılı olunamamıştır. İnternette işlenen bilişim suçu faillerinden birçoğu bilişim sisteminde çalışanlar arasından çıkmaktadır. Böyle bir yetenekleri olmayıp da bilişim suçlarını işlemeyi planlayanlar dahi bilişim sisteminde çalışan kişilerle birlikte hareket etmektedirler. Bu da göstermektedir ki diğer suçların önlenmesinden farklı olarak bilişim suçlarında daha fazla teknik donanım, bilgi ve beceriye sahip bir ekiple çalışılması gerekmektedir.

İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün web sayfasında yer alan ve bilişim suçları ile savaşmada yapılabileceklerin bir listesini sizinle paylaşmak istiyoruz:

1. Yasadışı siteler (web sayfaları) ile ilgili şikayetlerinizi 155@iem.gov.tr adlı e-mail ibhar adresine bildirebilirsiniz.
2. Şahsınız ile ilgili şikayetçi olduğunuz konular ile ilgili elde edebildiğiniz tüm deliller ile birlikte en yakın Cumhuriyet Başsavcılığına müracaat ederek şikayetçi olabilirsiniz.
3. İl Emniyet Müdürlüğümüz tarafından yürütülmekte olan tüm tahkikatlarda Savcılık talimatı veya Mahkeme kararı esas alınmaktadır.
4. Şikayetçi olduğunuz konular ile ilgili olarak yapılacak çalışma neticesinde ISP (İnternet Servis Sağlayıcının) yurt dışında bulunması durumunda Adli Makamlar tarafından yapılacak olan Adli İstinabe ile konunun takibi yapılabilmektedir

IGUL TCK-CMK SEMİNERİ NOTLARI I

Can Akdoğan -Ayye Melek Parıltı (BÜHF Öğrencileri)

2/3 ARALIK 2006 IGUL TCK-CMK SEMİNERİ(2)

02- 03 Aralık 2006 tarihlerinde Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi (IGUL) işbirliği ile düzenlenen sertifika programımızda konuşmacılar; Prof. Dr. Feridun YENİSEY, Doç. Dr. Nevzat ALKAN, Yard. Doç. Dr. Neylan ZİYALAR, Öğr. Gör. Abdülkadir KAYA, Ar. Gör. Sinan ALTUNÇ, Ar. Gör. Ashhan ÖZTEZEL

1. oturumda Öğr. Gör. Abdülkadir KAYA Ar. Gör. Ashhan ÖZTEZEL İnsan Hakları kavramına değinerek, konu ile bağlantılı olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi maddelerini açıklamıştır. Bu oturumdan aktarabileceğimize;

Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği (AHİS md 5)

- kişi özgürlüğü ve güvenliğini ele alan bu maddeyi;
- 1- Kişi özgürlüğü ve güvenliği
  - 2- Kişi özgürlüğü ve güvenliği için alınan tedbirler
  - 3- Özgürlüğü ve güvenliği ihlal edilen kişinin hakları olarak üç açıdan ele alabiliriz.

Maddenin ilk fıkrasından da belli olduğu gibi mevzu bahis hak mutlak bir hak olmayıp mahfuz halleri sayılmıştır. Kısıtlamada keyfiligi önlemek için hakkın sınırlandırılması için sınırlamanın yasayla yapılması (kanunilik) birlikte hem esas hem de usule uygunluk, kanunun da hukuka uygunluğunu aramaktadır. Mahkeme getirilecek her türlü kısıtlama dar yorumlanacak demektir. Kısaca söylemek ge-rekirse;

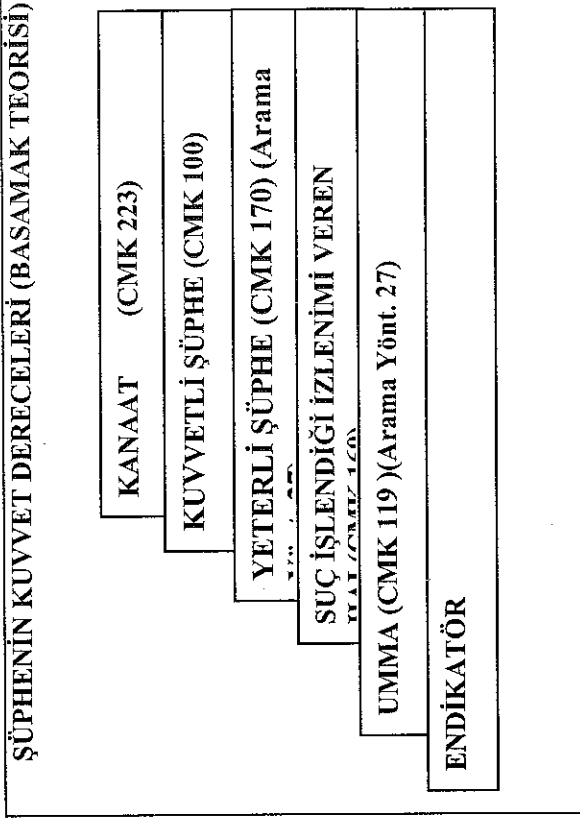
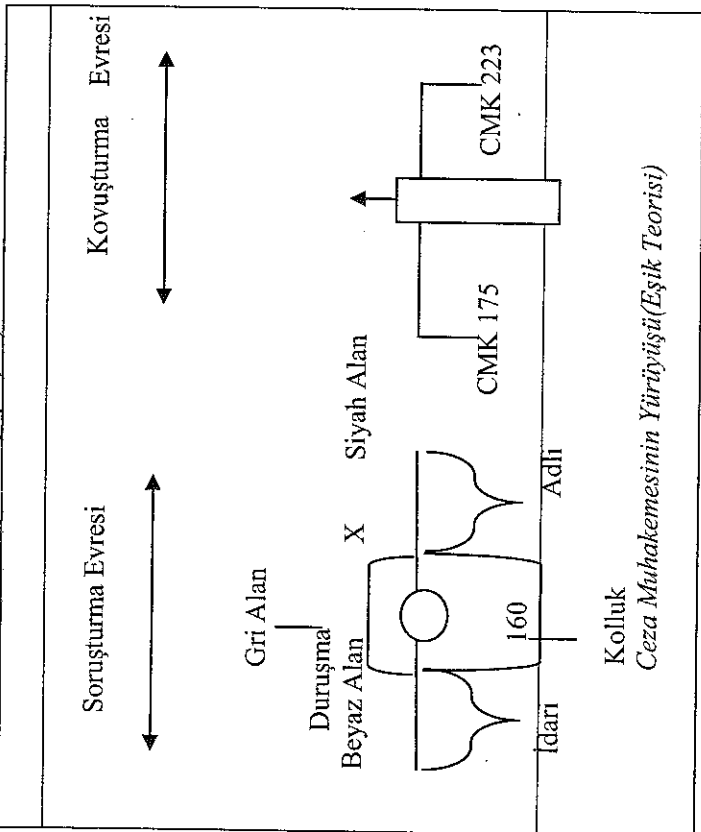
- 1- Kısıtlamaların hukuka güvenceli olması
- 2- Sınırlı sayıda olması (numerus clausus)
- 3- Hakkı kısıtlanan kişinin hakları olmalı.

AHİM sınırlamanın hukuka uygunluğuna ilişkin karar vermek için hakka müdahale edenin devlet veya devlet organı olması şartını aramıştır. Kişinin yakalanabilmesi için suç işlemesine veya suç işledikten sonra kaçacağı konusunda akla yatkın, makul şüphe (objektif bir gözlemciyi

gecikmeyi önlemek olarak anlaşılacak gerekir) mahkeme huzuruna getirilmelidir. AHIS 6. madde 3. fıkra (c) bendinde avukattan faydalanabilmek bahsinden hazırlık safhasının da düzenleme kapsamına girip girmediği tartışmalarına AHİM 1993 yılındaki bir kararıyla hazırlık safhasının da düzenleme içinde olduğunu belirtmiştir. AHİM, avukatı olmadan hazırlık tahkikatı sırasında alınan delillere dayanılarak mahkûmiyet kararı verilmiş ise kesin ihlal olduğu, ancak mahkûmiyetin hazırlık tahkikatında alınan delillere dayanmadığı durumlarda ihlal olmadığını belirtmektedir.

İkinci Oturumda Prof. Dr. Feritdin YENİSEY ve Ar. Gör. Sinan ALTUNÇ Müdafinin konumu, Ceza Muhakemesinde Soruşturma, Adli Kolluk konular ile ilgili bilgilerini paylaşmışlardır.

Savcı;

- Sağlam(bilirkişi incelemesi, parmak izi uygunluğu)
- Hukuka uygun delil

CMK 160

MADDE 160. - (1) Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığuna karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar.

(2) Cumhuriyet savcısı, maddi gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adli kolluk görevlileri marifetyle, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür

Zehap şüphenin en basit halidir. 160. maddenin metninde suç işlendiği izlenimi veren hal ifadesine yer verilmiştir. Yine madde metninde yer alan "araştırmaya başlar" ibaresi bir mecburiyeti ifade etmektedir.

olarak saymıştır. Yakup'un ikramında ise yeni araştırma yapıp daha sonra hüküm tesis edilmesinin gerektiğini belirtmektedir.

Türk Yargıtay'ı zehirli ağacın meyvesini kabul etmiyor.

Ceza Muhakemesi madde 160 ile başlar. Adli kolluğun tek başına yapabildiği tek şey CMK 90'da düzenlenen yakalama işlemidir.

Savcı izni ile yapılan araştırma sonucu yeterince delil toplandığında artık savcının bir iddianame düzenlemesi gerekmektedir.

GLOBAL HUKUK DİREKTÖRLÜĞÜ KIRKLARELİ SEMİNERİ NOTLARI 2

Kıymet Mutlu (BÜHF Öğrencisi)

14 - 15 Nisan 2007 Pazar günü Kırklareli barosu ve Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi (IGUL) işbirliği ile düzenlenen sertifika programında konuşmacılar Prof. Dr. Erol CİHAN, Prof. Dr. Feridun YENİSEY, Doç. Dr. Nevzat ALKAN, Yard. Doç. Dr. Neylan ZİYALAR, Öğr. Gör. Abdülkadir KAYA, Ar. Gör. Sinan ALTUNÇ, Ar. Gör. Banış ERMAN, Av. Nuran ATAĞAN, Av. Rifat ÇULHA'ydı. Hem uygulamada yer alan avukatlardan hem de akademik kadrodan eğitimcilerden oluşan bu ekip karşısında hukuk uygulamaları içerisinde yer alan her kesimden katılımcı yer aldı. Uygulamalarla akademisyenlerden oluşan bu kadronun TCK ve CMK uygulamalarına ilişkin anlatımları katılımcıların da soru cevaplarıyla zenginleşerek canlı ve tartışmalı bir hukuk söyleşi halini aldı.

Uzlaşma ve çapraz sorgu teknikleri, Kriminolojik Görüşme, Adli Tıp, Ceza hukukunun temel ilkeleri, hekimin tedavi sorumluluğu, İnfaz hukuku, Tekerrür, denetimli serbestlik, Arama, elkoyma, ifade alma, iletişimin dinlenmesi, sanığa aydınlatılmış hak anlatımı yapılması, sanık ve müdafinin her zaman görüşebilmesi hususunun istisnalarının olması gerekliliği ve kötüye kullanılmaması, kolluk kuvvetlerinden yetkililerin alınarak tümünün savcıda toplanması, zorunlu müdafilik, iddianamenin kabulüne kadar geçen evrede avukatın/süphelinin itiraz etme hakkının düzenlenmemiş olması eksikliği ve bunun olumsuz sonuçları, tıbbi uygulamaların hukuka uygunluğu, kişilerin kendi yaşam hakları üzerindeki tasarruf yetkileri ve insan fiareti konularına değinilen

karşılaştıkları sorunları dile getirip danışırken savcı, hakim ve avukatlar da CMK'nın gereği gibi uygulanmamasından dolayı şikayetlerini dile getirdiler.

İlk olarak Prof. Dr. Erol CİHAN'ın açılışı ile başlayan programda açılış ardından insan ticareti suçuyla ilgili olarak açıklamalarda bulunuldu. Göçmen kaçakçılığı ile insan ticareti suçlarının birbirine karıştırılmaması gereği vurgulanırken aynı zamanda Yargıtay'ın konuyla ilgili içtihatlarına ve insan ticareti konusundaki istatistiklere yer verildi. Sunulan tebliğin ardından tıbbi uygulamaların hukuka uygunluğu konusu ele alındı. Ceza hukuku alanında kasten yaralama suçu kapsamında ele alınan tıbbi müdahalelerin açıklanmasının ardından avukatların sorularıyla Medeni Kanun'daki hasta ve hekim arasında kurulan sözleşmelerin ve bunlara aykırılıkların, başka bir deyişle adli uygulama hatalarının sonuçlarına da değinildi. Katılımcıların ve konuşmacıların en çok tartıştıkları husus ise ölümlü orucuna müdahalenin kişinin irade serbestisine yapılacak müdahale sayılması ancak intihar vakalarında 3. şahsın müdahalesinin bu bağlamda yer alması oldu. Güncel örneklerle somutlaştırılan bu konuyla ilgili en çarpıcı örnek Yahova şahitlerinin dini inançları gereği kan nakline karşı olmaları sebebiyle bunlara yapılacak olan müdahalelerde kendisini gösterdi.

Programda konuşmacıların önemle üzerinde durdukları bir başka husus adli koruma tedbiriydi. CMK'da düzenlenen adli koruma tedbirlerinden Bilgisayar araması, arama, elkoyma, telekomünikasyonun dinlenmesi gibi konularda hem kanun metnine ilişkin hususlara dikkat çekildi hem de uygulamadaki aksaklıklara değinildi. Kolluk kuvvetlerinin rıza ile arama yapmasının riskleri anlatıldı. Sanığın aydınlatılmış hak anlatımının yakalama aşamasında yapılması gerektiği ifade almaya kadar uzaması halinde hukuka aykırılık teşkil edeceği önemle belirtildi. İfade almanın yakalama ile başladığı hususuna dikkat çekildi.

Bunun yanı sıra avukatın ceza muhakemesinde soruşturma safhasındaki rolüne, şüpheliden gizlenen bir bilginin avukat tarafından öğrenilmesi halinde avukatın ne yapması gerektiğine değinilirken, aynı zamanda yabancı ülke hukuklarında var olan düzenlemelere de yer verildi. Soruşturma evresinde iddianamenin hazırlanmasının ardından iddianamenin kabul edilmesine kadar geçen sürede avukatın hiçbir müdahale şansının olmaması ve kanunda bu konuyla ilgili düzenlemelere yer verilmemesinin ne denli önemli olduğu konusuna tüm konuşmacılar önemle dikkat çektiler. Ayrıca avukata bu safhada müdahale hakkı verilmesi halinde denetimin ve iddianame hazırlığının daha kapsamlı

baroların karşılaştıkları sorunlara ve avukatların zorunlu müdafilik içinde meslek ihmalî yapmalarının ağır sonuçlar doğurduğuna dikkat çekildi. Baroların ve avukatların zorunlu müdafilik konusunda karşılaştıkları tüm sıkıntılar ele alınırken avukatların adli yardım karşılığı ödenen ücretlerden şikayetçi oldukları gözlerden kaçmadı. Seminer sadece bu konu başlıklarıyla sınırlı kalmayıp katılımcıların sorularıyla daha zengin bir hal aldı. Bir söyleşi tadında geçen Kırklareli CMK temel eğitim sertifikası programı hem konuşmacıların hem de katılımcıların memnuniyeti ile son bulurken Türk ceza hukukunda alt yapısal sorunların varlığı ve bunların ancak bilinçlendirilmek suretiyle zaman içinde aşılacağı kanısında birleşmiş bulunmaktayız.

ÖĞRENCİ GÖZÜYLE AMERİKAN HUKUK
SİSTEMİNE GENEL BAKIŞ
S. Cem Boz (BÜHF Öğrencisi)

Çok yönlü bir kavram olan hukukun bir yönü de bir öğretim ve araştırma konusu olmalıdır. Bu anlamda hukuk bilimi pedagojik açıdan birçok sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Bunlardan biri de karşılaştırmalı hukuktur. Karşılaştırmalı hukuk çalışmaları çeşitli hukuk sistemlerini inceleyip, belli bir konunun nasıl düzenlendiğini karşılaştırmalı yöntemle araştırarak branslar olup, bir ülkenin pozitif hukukunu geliştirmek ve ihtiyaçlara uygun yeni düzenlemeler yapmak amacıyla bunlardan yararlanılmaktadır. Ayrıca başka ülkelerin hukuk sistemlerini uygulamalarını ve yorumlarını incelemek de hukukçuların ufkunun genişlemesine katkıda bulunur.¹ Fakat Türkiye’de özellikle biz hukuk fakültesi öğrencileri karşılaştırmalı hukuk dalına pek ilgi göstermezken, bunun nedenlerinden biri de genel olarak hukuk fakülteleri idarelerinin bu konu üstüne pek düşmemeleri olduğu da unutulmamalıdır. Dolayısıyla ele aldığımız konunun, hukukla ilgili olan herkese özellikle öğrencilere faydalı olmasını diliyoruz ve Amerikan Hukuk Sistemi hakkında genel bir fikir sahibi olmalarını, karşılaştırmalı hukuku da bu vesile ile daha fazla ilgi duymalarını sağlayacağımı umuyorum.

Bir ülkenin adalet sistemine yön veren unsurlardan en önemlisi tarihi gelişimidir. Amerika Birleşik Devletlerinin kurulmasını sağlayan Amerikan Bağımsızlık Savaşı (1776-1783) 13 farklı kolonyi ortak düşmanları olan Birleşik Krallık’a karşı birleştirmiştir.¹ Dolayısıyla Anglo-Amerikan hukuk sistemi büyük ölçüde İngiliz Hukuk sistemine yani Anglo-Sakson hukukuna (common law) dayanmaktadır. Bu durumda Amerikan hukuk sistemini çözebilmemiz için işe Common Law (ortak hukuk) kavramını tanımlayarak başlayalım. Dünyadaki en belirgin iki hukuk sisteminden biri olan Common Law, İngiltere’ye özgü bir hukuk olarak ortaya çıkmış olup, eski örf adet kurallarına ve önelerine gelen davalarda bu kuralları yorumlayan mahkeme kararlarına dayanır. Saf Common Law’un en temel özelliklerinden biri “yasama organı”na yapılmış yasalara değil, eskiden beri uygulana gelen örf ve adet kurallarının mahkemelerce uygulanması sonucunda gelişen içtihatlardan (precedents) oluşmasıdır. Bu nedenle Common Law’a içtihat hukuku (case law) da denmektedir.

Adındaki common (ortak) sözcüğü, yerel ve yöresel nitelikteki örf-adet kurallarının bırakılıp, bütün İngiltere’de geçerli bir tek hukuk sisteminde birleşmesini göstermektedir. Günümüzde eski İngiliz Sömürgelelerinin “yazılı ve kodifiye edilmiş” anayasaları ve yasama organlarının çıkarılan yasaları karşısında saf Common Law’un uygulama alanı daraltılmaktadır. Hatta bu sistemin kurucusu (13. yy) İngiltere’de bile içtihadî hukuktan sonra, ikinci bir kaynak olarak, özellikle 1939’dan sonra kanun (act of parliament) ve yürütmenin düzenleyici işlemleri (executive regulations) yoluyla kural koyma yoğunluk kazanır. Devletin (Ekonomi, sosyal yaşam, eğitim ve ulaşım alanlarına artan müdahalesi ayrıca İngiltere’nin AB üyesi olması, yasal düzenlemeleri giderek zorunlu kılmaktadır.² Durum böyle iken A.B.D.’nde saf müsterek hukuk sisteminin var olması söz konusu değildir. Bu husus aşağıda daha detaylı ele alınacaktır; ancak örnek vermek gerekirse A.B.D.’nin Kaliforniya eyaleti Medeni Kanunu’na göre, Common Law, Eyalet Mahkemelerince “A.B.D. Anayasası, Eyalet Anayasası ve yasalarıyla çatışmadığı ve onlara aykırı olmadığı sürece uygulanacaktır.”³ A.B.D. Kongresi bu yüzyıl içerisinde federal hukukun birçok alanında belirli hukuk dallarında temel hukuk ilkeleri oluşturan detaylı yasalar çıkarmıştır. Bu kanunlar, İflas Kanunu, Uluslar arası Gelir Kanunu, Sosyal Sigortalar Kanunu, Sermaye

¹ Lee Debra, Hall Charles, Hurley Marsha, American Legal English, Michigan University Press, 1999

Piyasası Araçları Kanunu ve Menkul Kıymetler Borsası Kanunu gibi kanunları kapsamaktadır. Ayrıca her eyalet Ticaret Kanunu gibi kapsamlı kanunlarda çıkmıştır. Genellikle bu kanunlar sonradan federal ve eyalet idari kurumları tarafından çıkarılan yönetmeliklerle geliştirilip yorumlanmaktadır.¹ Bu da saf common law sisteminin uygulanmadığını bir göster-

gesi olup, Amerikan Hukuk sisteminin Common law unsurlarının daha ağır bastmasıyla birlikte, Roma hukuku geleneğine bağlı Kara Avrupası Hukuk Sisteminin özelliklerini de barındıran karma ve girift yapıda olduğunu söyleyebiliriz. Hatta 1803 yılına kadar Fransız egemenliğinde kalmış olan "Louisiana Eyaleti Hukuku'nda" Roma Hukuku'nun etkisi açıkça görülmektedir.

A.B.D. , devletin yapısı bakımından federal bir devlet olup erklerin niceliği itibarıyla de Türkiye gibi kuvvetler ayrılığı prensibine göre üç ayrı erkten oluşmaktadır. Bunlar yürütme erki (executive branch) olan başkan, yasama erki (legislative branch) olan Senato ve temsilciler meclisi (Senate and House of Representatives) ve yargı erkidir (judicial branch).²

Federal Devlet biçiminden ötürü kamu gücü üç ayrı katmanda/seviyede kullanılmaktadır. Hiyerarşik olarak kademelerinde federal, eyalet (state) ve yerel (local) yönetim şeklindedir. Amerikan Sisteminde her erkin kendine özgü yetkileri olmakla birlikte bu üç erk de hukuk yaratıcısı kimliğini taşımaktadır. Aynı zamanda anayasal kural olarak her erk diğerinin yarattığı hukukun denetimi ve kontrolünü yapmakla da sorumludur(checks and balances). Amerikalılar bunu tripartite sisteminin sağladığı bir lütuf olarak görmektedir. Bir örnekle somutlaştırsak; ABD Başkını yürütme erki ile ilgili bir idari karar aldığında denetimine tabidir. Yani görevli yargı organı bu kararları denetleyebilir. Aynı şekilde yasamanın(legislature)çıkardığı kanunlar da yargı denetimine tabidir. Yasama ise, mahkemelerin kanunları yorumlayarak yaptıkları müşterek hukuku, kamu vicdanına şahıptir(superseding by legislative acts).³ ABD yargılama ağı da üç basamaklıdır. İlk basamak olan ilk derece mahkemelerine genel olarak "trial courts" deyiimi kullanılmakla birlikte bu terim eyalet sisteminde

"circuit court" , federal sistemde ise "district court" şeklini alır. Yargılama sistemi bu kademedeki mahkemelerde başlar ve genellikle burada sonuçlanarak uyuşmazlık ortadan kalkar. Tarafların aralarındaki uyuşmazlığı tarafsız olarak durum tespitinde bulunan kişiye sunmalarından dolayı A.B.D.'de prosedürü hasımlı sistem (trial as a contest ya da adversial proceedings) olarak adlandırılmaktadır. İngiliz Hukuk Sisteminden esinlenen Amerikan Hukuk geleneği hasımların mahkeme önünde tartışmasına olanak sağlayarak hakimin ya da jürinin doğruyu tespit edip anlaşmazlığı çözmesine yardımcı olmasını amaçlamaktadır. Diğer bazı sistemlerde hakimler ya da adli görevliler ilgili delilleri toplayabilmek ve tanıklardan ifade alabilmek için soruşturmalar yürütmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde ise hazırlık soruşturması ile delillerin toplanması mahkemenin yardımı olmaksızın davanın tarafları ve avukatlarınca yürütülmektedir. Hakimin en önemli görevi taraflarca sunulan konuları bir yapıya oturtarak gelişimini sağlamak ve hukuku gözeterek adaleti sağlamaktır.¹ Fakat Amerika'da uyuşmazlıkların %90'ı yargılama sürecine (litigation process)gidilmeden tarafların anlaşmasıyla çözümlenmektedir (out of court settlement). Alternative Dispute Resolutions denilen bu işlemler hem uyuşmazlıkların giderilmesini sağlıyor hem de Türkiye'de yaşadığımız dava yükü ve adaletin geç tecelli etmesi sıkıntılarını yaşıtmıyor yani davaların oldukça makul sürelerde sonuçlanmasını sağlıyor.

İlk derece mahkemelerinin temyiz meci olan Intermediate courts(genellikle court of appeal denir) orta dereceli/istinaf mahkemeleridir. Bu merciin işi yeniden yargulamak değil, kararı yeniden incelemek (review) olduğundan bir duruşma prosedürü yoktur. Kural olarak ilk derece mahkemesinden çıkan kararın temyiz merci istinaf mahkemeleridir. Fakat bunun istisnaları da mevcuttur. Örneğin; Texas Eyaleti Hukukuna göre ilk derece mahkemesinden çıkan idam cezasının temyiz yeri doğrudan Supreme Court'tur. Hiyerarşik bakımdan en üst mahkemelere de genelde, Supreme Court (yüksek mahkeme)denilmektedir. Önerine gelen davayı inceleyip incelememek yetkisine sahiptirler. Bu yüzden Supreme Courts, davayı yeniden inceleme yetkisini (review power) genelde Supreme Courts, davayı yeniden inceleme yetkisini (review power) genelde hukuku değiştirecek veya açıklık getirecek tipteki davalar için kullanırlar. Federal Yargı

1. www.uscourts.gov/library/turkish.pdf, ABD'de federal yargılama sistemi ve bu sistem içinde ceza yargının yeri ve işleyişi

2. Kruschke Earl, An introduction to the Constitution of the US, American Book Company, 1968

Öğrenci Gözüyle Amerikan Hukuk Sistemine Genel Bakış

Sisteminde de bu üç kademe mevcuttur. Toplam 13 yargılama ağına ayrılan (circuits)federal yargıda 90'dan fazla ilk derece Federal Mahkemesi, 13 Federal İstinaf Mahkemesi ve de Federal Yüksek Mahkeme (Federal Court) bulunmaktadır. Amerikan Hukuku, Common Law'un temelini oluşturan hakimler tarafından geliştirilen ve yorumlanan bir hukuktur.

Yani yargıçlar ya hukuk kaynağını yorumlayarak, ne anlama geldiğini söyleyerek hukuk yaratırlar (judicial review and interpreting) ya da hakimlerin eski davalar ile benzer olaylara ve hukuki temellere dayanan yeni davalar, eski davalarla oluşturulan hukuk prensiplerini kullanarak çözmeye çalıştığın içtihat doktrinine dayanarak hukuk yaratırlar ki bu Anglo-Sakson Hukukunun temel özelliklerindedir.¹ Alt derecelerdeki mahkeme hakimleri kendi yargı alanlarındaki yüksek dereceli mahkemelerin kararlarını takip etmek zorundadırlar. "Stare Decisis" olarak anılan bu ilke ile hukukta belirlilik ve bütünlüğü sağlanmaktadır. Geçen yüzyılda artan sayılarına rağmen Amerikan Kanunları ve yönetmelikleri mahkemeler tarafından içtihat esasları çerçevesinde yorumlanmaya devam edilmiştir. Örneğin bir iflas mahkemesi İflas Kanunu'nu uygularken ilgili mahkeme kararlarını inceleyerek benzer olaylarda belirli bir kanun hükmünü uygulayan Anayasa Mahkemesi (Federal Supreme Court) kararı ya da temyiz mahkemesi kararı olup olmadığını tespit edecektir. Bunu dışında yüksek mahkemelerin kendi yargı alanlarındaki verdiği kararlar bağlayıcılık yapmaz. Yukarıda da belirtildiği üzere, ABD hakimlerinin tümünün, mahkemelerin derecesine bakılmaksızın yeniden gözden geçirme (judicial review) yetkileri vardır. Hakimler normal olarak inceledikleri kanunların ve idari işlemlerin geçerli olduğu varsaymakla birlikte Anayasaya açıkça aykırı buldukları kanunları, yönetmelikleri ya da idarenin işlemlerini iptal edebilirler. Hakimler ABD Anayasasını diğer tüm kanunlardan üstün tutan kanunlar hiyerarşisini gözetmek zorundadır. Bu nedenle hakimler kanunları, yönetmelikleri ve idarenin işlemlerini yorumlarken sadece içtihatlarla dayanmayacak aynı zamanda bunları Anayasa'ya uygun yorumlayacaklardır.²

Sonuç olarak, yeryüzünün en yaşlı Anayasal sistemine sahip olan A.B.D.(1787),200 yılı aşkın süredir bir takım iktisadi ve sosyal gelişmelerin gerektirdiği hukuksal değişiklikleri yapmış olmanın (özellikle 1791 yılında yapılan 10 maddelik değişiklik olan Bill of Rights

bu konuda çok önemlidir.) burada ele aldığımız birçok temel prensibe dayanarak (örn: jüri sistemi, çapraz sorgu sistemi, double jeopardy ilkesi...)ve bunları düzgünce uygulama iradesini göstererek adalet sistemini işletebilmişler ve hala işletebilmektedirler.

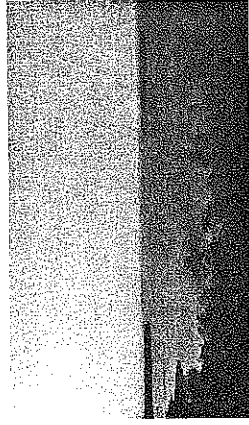
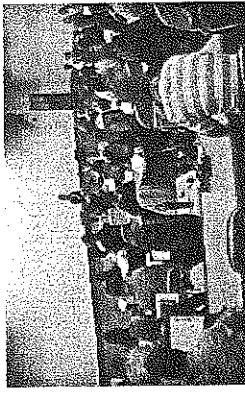
William Mitchell College Of Law - Bahçeşehir Üniversitesi
28.08.2007 -15.09.2007 Değişim Programı İzlenimleri

Eda Hergüner Gülerce İkinci Şanser Sözer

Zor bir uçak yolculuğundan sonra Karissa Huntington tarafından havaalanında karşılandık ve yanında kalacağımız ailelerin evlerine yerleştirildik. Karissa Huntington bizim orada genel danışmanımızdı ve bize her konuda yardımcı olmaya çalıştı.

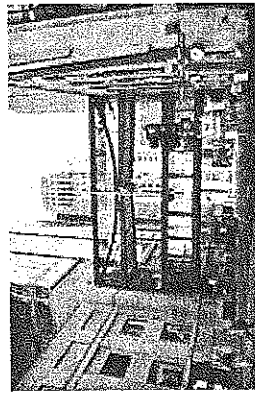
Gittimiz gün dersler başlamıştı. Biz ise Çarşamba günü Civil Procedure Law dersi ile başladık. Bu dersin yanı sıra ders programımızda Contracts Law, Property Law, Torts vardı. Ayrıca kendi isteğimizle Criminal Law, Constitutional Law ve International Public Law derslerine katıldık.

Amerika'da belli zamanlarda belli eyaletlerde yapılan State Fair denilen panayır gittimiz hafta Minnesota'daydı, biz de bu panayıra katılma fırsatı bulduk. State Fair'i takip eden hafta sonu

Labor Day ile birleşerek üç günlük tatil oluşturdu. Bu tatilde Bryant ve Karissa bizi Wisconsin eyaletinin Door County bölgesinde kamp

yapmaya götürdü. Bu kamp tam bir Amerika tecrübesiydi. Door County Michigan gölünün kıyısında çok güzel bir sahil kasabasıydı. Bir kamp alanına yerleştik ve çadır kurduk 2 gün

Salı günü ders programımız boş olduğu için Amerika'nın en büyük alışveriş merkezi olan Mall Of Amerika'yı gezme olanağı bulduk. Gerçekten de çok büyük ve Amerika'nın ilk kapalı alışveriş merkezi olarak ünlü bir yer.

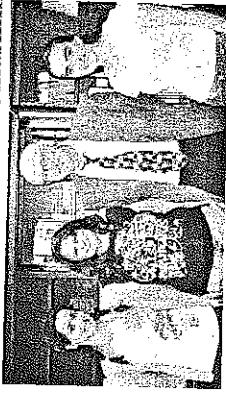
Cuma günü Minneapolis şehir merkezini gezdik. Burada en çok dikkat çeken 'Skyways' denilen binaları bir veya ikinci kattan birbirine bağlayan tünel benzeri yolların olmasıydı. Minnesota'da kışların çok soğuk geçmesi böyle bayaç doğurmuş. Bu şekilde şehir merkezinde bir yerden baksa bir yere giderken insanların dışarı çıkmasına gerek kalmıyor. Minneapolis bu kendine özgü yapıyla Amerika'da ilgi çeken şehirlerden biridir.

Cumartesi günü programın Türkiye ayağında dersine katıldığımız Profesör Winer bize şehrin kültürel ve mimari yapısını yansıtan görülmesi gerekli olduğu düşünülen Art Museum, Guthrie Theatre, Stone Arch Bridge, göller bölgesi ve yanı sıra şelaleyi bize gösterdi ve bu yerler hakkında bizi bilgilendirdi.

Pazar sabahı Saint Paul'da bulunan Katolik katedralini ziyaret edip oradaki ayini gözlemledik.

Daha sonra ise eyaletteki ilk yerleşim merkezi olan Stillwater kasabasını gezdik, burada yapılar oldukça eskiydi ama şu anki şehir merkezinden çok da farklı görünmüyordu.

Salı günü sabah Hennepin County Government Center'da devam eden birkaç dava izleme imkanı bulduk. Mahkeme salonlarının fazla yoğun olmaması ve daha az sayıda dava görülmesi dikkatimizi çekti. Akşam için, dekan Eric Janus ve eşi Cathrine Janus'un evinde yemeğe davetliydik. Bu buluşmada bizim Amerika'da günlerimiz ve izlenimlerimizin yanı sıra Türkiye, Türk siyaseti, Amerikan ve Türk hukuk sistemleri hakkında konuşma fırsatı bulduk. Gerek hukuk gerekse siyaset olsun, iki ülke arasındaki belirgin benzerlik ve farklılıkları dekan ve eşiyle tartışmak bizim için güzel bir deneyim oldu. Yemeği bir Türk âdeti ile...

POLİS VAZİFE VE SELAHİYET KANUNU

Kanun Numarası: 2559

Kabul Tarihi: 04/07/1934

Yayımlandığı Resmî Gazete Tarihi: 14/07/1934

Yayımlandığı Resmî Gazete Sayısı: 2751

Madde 1 - Polis, asayiş amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masumiyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin eder.

Yardımlı istiyenlerle yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve acizlere muavenet eder. Kanun ve nizamnamelerinin kendisine verdiği vazifeleri yapar.

Madde 2 - (Değişik madde: 16/07/1965 - 694/2 md.)

Polisin genel emniyetle ilgili görevleri iki kısımdır.

A) Kanunlara, tüzüklere, yönetmeliklere, Hükümet emirlerine ve kamu düzenine uygun olmayan hareketlerin işlenmesinden önce bu kanun hükümleri dairesinde önünü almak,

B) İşlenmiş olan bir suç hakkında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile diğer kanunlarda yazılı görevleri yapmak,

Kamu düzeni ve kamu güvenliğinin sağlanmasından sorumlu olan polis; amirinden aldığı emri, kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı emri verene bildirir. Ancak, amir emrinde ısrar eder ve bu emrini yazılı olarak yenilirse, emir yerine getirilir. Bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz. Konusu suç teşkil eden emir hiçbir suretle yerine getirilmez. Yerine getirenler sorumluluktan kurtulamaz.

Aşağıda yazılı hallerde:

I - Can, ırz veya mal emniyetini korumak için,

II - Devletin şahsiyetine karşı işlenen cürümlerin faillerini yakalamak veya delillerini tesbit etmek için,

III - Devlet kuvvetleri aleyhine, yalnız veya toplu olarak taarruz veya mukavemette bulunanları yakalamak, veya bunların taarruz veya mukavemetlerini def etmek için,

IV - Hükümete karşı, şiddet kullanan veya gösteren veya mukavemet edenlerin yakalanması, taarruz veya mukavemet edenlerin def edilmesi için,

V - Zabıta muhafaza altına alınan şahıslara, bina veya tesislere, meskün veya gayrimeskûn yerlere vakı olacak müferrit veya toplu tecavüzleri def etmek için,

VI - Ağır cezalı bir suçun sanığı olarak yakalandıktan sonra zabıta

VII - İşlenmekte olan bir suçun işlenmesine veya devamına mani olmak için,

VIII - Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile diğer kanunlarda, zabıta tarafından suç delillerinin tespiti veya suç faillerinin yakalanması maksadıyla yapılacak aramalar için,

IX - Kanunsuz toplantı veya kanunsuz yürüyüşleri dağıtmak veya suçlularını yakalamak için,

X - Yangın, su baskını, yer sarsıntısı gibi afetlerde olay yerinde görevlilerce alınması gereken tedbirler için,

XI - Umuma açık yerlerde yapılan her türlü toplantı veya yürüyüşlerde veya törenlerde bozulan düzeni sağlamak için,

XII - Herhangi bir sebeple tıkanmış olan yolların trafiğe açılması için,
XIII - Yukarıdaki maddeler dışında diğer kanunlarda istisnai olarak zabitanın sözlü emirle yapmaya mecbur tutulduğu haller için, Yetkili Amir tarafından verilecek sözlü emirler derhal yerine getirilir. Bu emirlerin yazılı olarak verilmesi istenilemez. Bu hallerde emrin yerine getirilmesinden doğabilecek sorumluluk emri verene aittir.

Madde 3 - (Mülga madde: 02/06/2007-5681 S.K./6.mad)

Madde 4 - Polis hiç bir suretle vazifesinden başka bir işte kullanılamaz.

DURDURMA VE KİMLİK SORMA

Madde 4/A- (Değişik madde: 02/06/2007-5681 S.K./1.mad)

Polis, kişileri ve araçları;

a) Bir suç veya kabahatin işlenmesini önlemek,

b) Suç işlendikten sonra kaçan faillerin yakalanmasını sağlamak, işlenen suç veya kabahatlerin faillerinin kimliklerini tespit etmek,

c) Hakkında yakalama emri ya da zorla getirme kararı verilmiş olan kişileri tespit etmek,

ç) Kişilerin hayatı, vücut bütünlüğü veya malvarlığı bakımından ya da topluma yönelik mevcut veya muhtemel bir tehlikeyi önlemek, amacıyla durdurabilir.

Durdurma yetkisinin kullanılabilmesi için polisin tecrübesine ve içinde bulunulan durumdan edindiği izlenime dayanan makul bir sebebin bulunması gerekir. Sürekli olarak arz edecek, fiili durum ve keyfilik oluşturacak şekilde durdurma işlemi yapılamaz.

Polis, durdurduğu kişiye durdurma sebebini bildirir ve durdurma sebebine ilişkin sorular sorabilir; kimliğini veya bulundurulması gerekli diğer belgelerin ibraz edilmesini isteyebilir.

Durdurma süresi, durdurma sebebine esas teşkil eden işlemin gerçekleştirilmesi için zorunlu olan süreden fazla olamaz.

Durdurma sebebini ortadan kalkması halinde kişilerin ve araçların ayrılmalarına izin verilir.

Polis, durdurduğu kişi üzerinde veya aracında silah veya tehlike oluşturan diğer bir eşyanın bulunduğu hususunda yeterli şüphenin varlığı halinde, kendisine veya başkalarına zarar verilmesini önlemek amacıyla yönelik gerekli tedbirleri alabilir. Ancak bu amaçla kişinin üzerindeki elbisenin çıkarılması veya aracın, dışarıdan bakıldığında içerisi görünmeyen bölümlerinin açılması istenemez.

Bu Kanun ve diğer kanunların verdiği görevlerin yerine getirilmesi sırasında, polis tarafından gerekli işlemler için durdurulan kişiler ve araçlarla ilgili hükümler saklıdır.

Polis, görevini yerine getirirken, kendisinin polis olduğunu belirleyen belgeyi gösterdikten sonra, kişilere kimliğini sorabilir. Bu kişilere kimliğini ispatlamaları hususunda gerekli kolaylık gösterilir.

Belgesinin bulunmaması, açıklamada bulunmaktan kaçınması veya gerçeğe aykırı beyanda bulunması dolayısıyla ya da sair surette kimliği belirlenemeyen kişi tutularak durumdan derhal Cumhuriyet savcısı haberdar edilir. Bu kişi, kimliği açık bir şekilde anlaşıluncaya kadar gözaltına alınır ve gerekirse tutulur. Gözaltına ve tutuklamaya karar verme yetkisi ve usulü bakımından 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri uygulanır.

Kimliğinin tespiti amacıyla tutulan kişiye, kimliği tespit edildikten sonra ve talepte bulunması halinde, bu amaçla tutulduğuna ve tutulma süresine dair bir belge verilir. Kişinin kimliğinin belirlenmesi durumunda, bu nedenle gözaltına alınma veya tutuklanma haline derhal son verilir.

Nüfusa kayıtlı olmadığı için kimliği tespit edilemeyen kişilerin nüfusa kayıtlarının temini için gerekli işlemler yapıldıktan sonra, 5 inci maddeye göre fotoğraf ve parmak izi tespit edilerek kayda alınır.

Kimliği tespit edilemeyen kişinin yabancı olduğunun anlaşılması halinde, 5682 sayılı Pasaport Kanunu ve 5683 sayılı Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun hükümlerine göre işlem yapılır.

PARMAK İZİ VE FOTOĞRAFLARIN KAYDA ALINMASI

Madde 5 - (Değişik madde: 02/06/2007-5681 S.K./2.mad)

Polis;

a) Gönülli,

b) Her çeşit silah ruhsatı, sürücü belgesi, pasaport veya pasaport yerine

- c) Başta polis olmak üzere, genel veya özel kolluk görevlisi ya da özel güvenlik görevlisi olarak istihdam edilen,
- ç) Türk vatandaşlığına başvuruda bulunan,
- d) Sığınma talebinde bulunan veya gerekli görülmesi halinde, ülkeye giriş yapan sair yabancı,
- e) Gözaltına alınan,
- kişilerin parmak izini alır.

Birinci fıkraya göre alınan parmak izi, ait olduğu kişinin kimlik bilgileri ile birlikte, ne zaman ve kim tarafından alındığı belirtilmek suretiyle, bu amaca özgü sisteme kaydedilerek saklanır. Ancak, parmak izinin hangi sebeple alındığı sisteme kaydedilmez.

Olay yerinden elde edilen ve kime ait olduğu henüz tespit edilemeyen parmak izleri, kime ait olduğu tespit edilinceye kadar, ilgili soruşturma dosya numarası ile birlikte sisteme kaydedilir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 81 inci maddesi ile 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 21 inci maddesi hükümlerine göre alınan parmak izleri de bu sisteme kaydedilir.

(a) bendi hariç birinci fıkraya ile dördüncü fıkraya kapsama giren kişilerin ayrıca fotoğrafları alınarak, ikinci fıkrada belirlenen esaslara uygun olarak parmak izi ile birlikte sisteme kaydedilir.

Bu sistemde yer alan bilgiler, kimlik tespiti, suçun önlenmesi veya yürütülmede olan soruşturma ve kovuşturma kapsamında maddi gerçeğin ortaya çıkarılması amacıyla mahkeme, hâkim, Cumhuriyet savcısı ve kolluk tarafından kullanılabilir.

Kolluk birimleri, kimlik tespiti yapmak ya da olay yerinden alınan parmak izini karşılaştırmak amacıyla doğrudan bu sistemle bağlantı kurabilir.

Sistemde kayıtlı bilgilerin hangi kamu görevlisi tarafından ve ne amaçla kullanıldığının denetlenebilmesine imkân tanıyan bir güvenlik sistemi kurulur.

Sistemde yer alan kayıtlar gizlidir; altıncı ve yedinci fıkralarda belirlenen amaçlar dışında kullanılamaz.

Sisteme kayıtlı olan parmak izi ve fotoğraflar, kişinin ölümünden itibaren on yıl ve her halde kayıt tarihinden itibaren seksen yıl geçtikten sonra sistemden silinir.

Parmak izi ile fotoğrafların sistemde kaydedilmesi ve saklanması ile bu kayıtlardan yararlanmaya ilişkin diğer esas ve usûller, İçişleri Bakanlığı tarafından Adalet Bakanlığının görüşü alınarak çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Madde 6 - (Mülga madde: 23/01/1986 - 3257/13 md. : Yeniden

Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinden;

- a) Faaliyetten geçici olarak men edildiği halde süresinden önce açılan,
- b) Açık ve kapalı bulunacağı saatlere uymayan,
- c) Bu Kanunun 12 nci maddesinde belirtilen yasaklara uymadığı tespit edilen,

d) Mevzuat hükümlerine aykırı olarak işletilen,

iş yerlerinin işletmelerine besyüzmiyon Türk Lirası ile bir milyyar Türk Lirası arasında idarî para cezası verilir.

Bu maddede öngörülen idarî para cezaları, belediye sınırları içinde belediye encümeni, belediye sınırları dışında il daimi encümeni tarafından verilir. Verilen idarî para cezalarına dair kararlar ilgililere 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz üzerine verilen karar kesindir. İtiraz, zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır. İdarî para cezaları 6183 sayılı Âmmeye Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

Bu maddede belirtilen aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde, en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanır.

Madde 7 - (Değişik madde: 24/11/2004 - 5259 S.K./2.mad) *1*
Kişilerin tek tek veya toplu olarak eğlenmesi, dinlenmesi veya konaklaması için açılan otel, motel, pansiyon, kamping ve benzeri konaklama yerleri; gazino, pavyon, meyhane, bar, birahane, içkili lokanta, taverna ve benzeri içkili yerler; sinema, kahvehane ve kuraathane; kumar ve kazanç kâşu olmamak şartıyla adı ne olursa olsun bilgi ve maharet artırıcı veya zeka geliştirici nitelikteki elektronik oyun alet ve makinelerinin, video ve televizyon oyunlarının içerisinde bulunduğu elektronik oyun yerleri; internet kafeler ve benzeri yerler umuma açık istirahat ve eğlence yeri sayılır.

Sabit veya seyyar olarak kullanılan kara, deniz, hava ve her çeşit taşıma araçlarında, birinci fıkrada belirtilen faaliyetlerin icrası durumunda, bu yerler de umuma açık istirahat ve eğlence yeri sayılır. Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin ruhsatı bağlı olduğu kolluk kuvvetinin görüşü alındıktan sonra belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyeler; bu alanların dışında il özel idareleri tarafından verilir. Kolluk kuvveti görüşünü yedi gün içinde verir. Ruhsat talepleri bir ay

çinde sonuçlandırılır. İzin alınmadan açılan umuma açık istirahat ve eğlence yerleri kapatılır.

Bu iş yerlerinin faaliyet göstereceği alanları belirlemeye veya mevcut umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin bu amaç için ayrılan yerlerde toplanmasına, belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyeler; bu alanlar dışında il özel idareleri yetkilidir.

Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin bulunacağı alanların tespiti ve bu yerlerin ruhsatlandırılmasında uygulanacak usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Bu iş yerleri için düzenlenen iş yeri açma ve çalışma ruhsatlarının bir kısmı yetkili kolluk kuvvetine gönderilir. Bu iş yerleri genel güvenlik ve asayiş yönünden genel kolluk tarafından denetlenir.

Bu yerlerin ruhsatlandırılmasında 14.6.1989 tarihli ve 3572 sayılı İş Yeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararname ile değiştirilerek Kabulüne Dair Kanunun 5 inci ve 6 ncı maddelerinin hükümleri uygulanmaz.

Madde 8 - (Değişik madde: 24/11/2004 - 5259 S.K./3.mad) *1*

Polisçe katı değil elde edilmesi halinde;

A) Kumar oynanan umumî ve umuma açık yerler ile her çeşit özel ve esmî kurum ve kuruluşlara ait lokaller,

B) Mevzuata aykırı bir şekilde uyuşturucu madde imal edilen, satılan, kullanılan, bulundurulmuş yerler,

C) Mevzuata aykırı faaliyet gösteren genelevler, birleşme yerleri ve buluş yapılan evler ve yerler,

D) Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Anayasal düzenine, genel güvenliğe ve genel ahlâka zararı dokunacak oyun oynatılan, temsil verilen, film veya video bant gösterilen yerler ile internet üzerinden yapılan yayımlara izin verilen yerler,

E) Dermeklere, sendikalara, loca ve kulüplere, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile benzeri kurum ve kuruluşlara ait ve alınmış üyelerinin yararlanması için açılan lokallerden, birden fazla enetim sonunda ve yazılı ihtarla rağmen, iç yönetmeliğine aykırı faaliyet göstererek umuma açık yer durumuna geldiği tespit edilenler,

Mahallin en büyük mülkî amiri tarafından otuz günü geçmemek üzere seçici süresiyle faaliyetten men edilir.

Bu maddede yazılı fiiller sebebiyle bir yıl içinde üç defa faaliyetten men edilen işyerlerinde, bu fiiller tekrar işlendiği takdirde, işyeri açma ve çalışma ruhsatları, mahallin en büyük mülkî amirinin bildirim üzerine, belediye veya il özel idaresi tarafından beş iş günü içinde iptal edilir.

F) (Ek Bent: 28/12/2007 - 5571 S.K./1.mad) Her türlü denize elverişli

satılanlar, müşteriye faaliyetlerini duyururken veya müşteri kabul ederken çevreyi veya müşteriye rahatsız edecek yöntemler kullananlar,

ÖNLEME ARAMASI

Madde 9 - (Değişik madde: 02/06/2007-5681 S.K./3.mad)

Polis, tehlikenin veya suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla usûlüne göre verilmiş sulh ceza hâkiminin kararı veya bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde mülkî âminin vereceği yazılı emirle; kişilerin üstlerini, araçlarını, özel kâğıtlarını ve eşyasını arar; alınması gereken tedbirleri alır, suç delillerini koruma altına alarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre gerekli işlemleri yapar.

Arama talep yazısında, arama için makul sebeplerin oluştuğunun gerekçeleriyle birlikte gösterilmesi gerekir.

Arama kararında veya emrinde;

- a) Aramanın sebebi,
- b) Aramanın konusu ve kapsamı,
- c) Aramanın yapılacağı yer,
- ç) Aramanın yapılacağı zaman ve geçerti olacağı süre, belirtilir.

Önleme araması aşağıdaki yerlerde yapılabilir:

a) 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu kapsamına giren toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yapıldığı yerde veya yakın çevresinde.

b) Özel hukuk tüzel kişileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları veya sendikaların genel kurul toplantılarının yapıldığı yerin yakın çevresinde.

c) Halkın topluca bulunduğu veya toplanabileceği yerlerde.

ç) Eğitim ve öğretim özgürlüğünün sağlanması için her derecede eğitim ve öğretim kurumlarının idarecilerinin talebiyle ve 20 nci maddenin ikinci fıkrasının (A) bendindeki koşula uygun olarak girilecek yüksek öğretim kurumlarının içinde, bunların yakın çevreleri ile giriş ve çıkışlarında.

d) Umumî veya umuma açık yerlerde.

e) Her türlü toplu taşıma araçlarında, seyreden taşıtlarda.

Konutta, yerleşim yerinde ve kamuya açık olmayan işyerlerinde ve eklentilerinde önleme araması yapılamaz.

Spor karşılaşması, miting, konser, festival, toplantı ve gösteri yürüyüşünün düzenlendiği veya aniden toplulukların oluştuğu hallerde gecikmesinde sakınca bulunan hal var sayılır.

Polis, tehlikenin önlenmesi veya bertaraf edilmesi amacıyla

karar olmasına bakılmaksızın, üstünü, aracını ve eşyasını teknik cihazlarla, gerektiğinde el ile kontrol etmeye ve aramaya yetkilidir. Bu yerlere girmek isteyenler kimliklerini sorulmaksızın ibraz etmek zorundadırlar. Milleterarası anlaşmalar hükümleri saklıdır.

Önleme aramasının sonucu, arama kararı veya emri veren merci veya makama bir tutanakla bildirilir.

Madde 10 - Taşınması memnu olan kama, hançer ve saldırmanın yapılması ve satılması da yasaktır.

Eski eserlerden olupta kıymetli olanların satışı bu hükümden müstesnadır.

Madde 11 - (Değişik madde: 16/06/1985 - 3233/3 md.)

Polis;

A) Genel ahlak ve edep kurallarına aykırı olarak; utanç verici ve toplum düzeni bakımından tasvip edilmeyen tavır ve davranışta bulunanlar ile bu nitelikte söz, şarkı, müzik veya benzeri gösteri yapanları,

B) Çocuklar, kız ve kadınlar ile genç erkeklerle sözle veya herhangi bir şekilde sarkıntılık edenleri, kötü alışkanlıklara ve her türlü ahlaksızlığa yönelen ve teşvik edenleri,

C) (Değişik bend: 03/08/2002 - 4771 S.K./10. md.) Genel ahlak ve edebe aykırı mahiyette her türlü sesli ve görüntülü eserleri, kaydedildiği materyale bakılmaksızın üreten ve satanları, (Mülga fıkra: 03/08/2002 - 4771 S.K./12. md.)

Madde 12 - (Değişik madde: 03/08/2002 - 4771 S.K./10. md.)

Kanuni istisnalar saklı kalmak üzere, eğlence, oyun, içki ve benzeri amaçlı umuma açık ve açılması izne bağlı yerlerde onsekiz yaşından küçükler çalıştırılmaz.

Polis bar, pavyon, gazino, meyhane gibi içki yerler ile kiraathane ve oyun oynatılan benzeri yerlere yanlarında veli ve vasileri olsa bile onsekiz yaşını doldurmamış küçüklerin girmesini meneder.

Bu madde hükümlerine aykırı hareket edenler hakkında 17 nci, işyerleri hakkında da 6 nci madde hükümlerine göre işlem yapılır. *1*

A) Suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan diğer hallerde suç işlendiğine veya suça teşebbüs edildiğine dair haklarında kuvvetli iz, eser, emare veya delil bulunan şüphelileri,

B) Haklarında yetkili mercilerce verilen yakalama veya tutuklama kararı bulunanları,

C) Halkın rahatını bozacak veya rezalet çıkaracak derecede sarhoş olanları veya sarhoşluk halinde başkalarına saldıranları, yapılan uyarılara rağmen bu hareketlerine devam edenler ile başkalarına saldırmaya yeltenenleri ve kavga edenleri,

D) Usulüne aykırı şekilde ülkeye giren ya da haklarında sınır dışı etme veya geri verme kararı alınanları,

E) Polisin kanunlara uygun olarak aldığı tedbirlere karşı gelenleri, direnenleri ve görev yapmasını engelleyenleri,

F) Bir kurumda tedavi, eğitim ve ıslahı için kanunlarla ve bu Kanunun uygulanmasını gösteren tüzükte belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirlerin yerine getirilmesi amacıyla, toplum için tehlike teşkil eden akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol bağımlısı serseri veya hastalık bulaştırabilecek kişileri,

G) Haklarında gözetim altında ıslahına veya yetkili merci önüne çıkarılmasına karar verilen küçükleri,

Yakalar ve gerekli kanuni işlemleri yapar.

Yakalanması belirli bir usule bağlanmış kişilerle ilgili kanun hükümleri saklıdır.

Yakalanan kişilerin kaçması veya saldırıda bulunmasının önlenmesi bakımından kişinin sağlığına zarar vermeyecek şekilde her türlü tedbir alınabilir.

Yakalanan kişilere, yakalama sebebi herhalde yazılı ve bunun mümkün olmaması halinde sözlü olarak derhal; toplu suçlarda ise en geç bu kişiler hakim huzuruna çıkarılıncaya kadar bildirilir.

Kişinin yakalandığı, istediği kanuni yakınlarına derhal bildirilir.

Yakalananlardan,

A) Uyuşturucu madde kullanmış olanlar ile sarhoş olanların,

B) Zor kullanılarak yakalananların,

C) Haklarında suç soruşturması yapılacak olan şüpheli ve sanıkların,

Yakalanma anındaki sağlık durumları tabip raporuyla tespit edilir.

Yakalanan kişilerden suç işlediği şüphesi altında olanlar adli mercilere sevk edilir. Haklarında ıslah veya tedavi tedbiri alınması gerekenler, ilgili kurum yetkilileri tarafından teslim alınır. Yakalama sebebi ortadan kalkınlar derhal serbest bırakılır.

Madde 13 - (Değişik madde: 03/08/2002 - 4771 S.K./10. md.)

Polis.

Madde 14 - Şehir ve kasabalarda gerek mesken içinde ve gerek dışında

huzurunu bozacak surette gürültü yapanlar polisçe menolunur. Bu yasağı dinlemeyenler hakkında Ceza Kanununun 546 ncı maddesine göre takibat yapılır.

Zabıttan izin alınarak yapılacak düğün ve müsamere ve balolar bu kayıttan müstesnadır.

Madde 15 - Polis; yaptığı tahkikat esnasında ifadelerine müracaat lazımgelen kimseleri çağırır ve kendilerine lüzumu olan şeyleri sorar.

(Ek fıkra: 16/06/1985 - 3233/5 md.; İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 26/11/1986 tarih ve 1985/8 E., 1986/27 K. sayılı Kararı ile.)

ZOR VE SİLAH KULLANMA

Madde 16 - (Değişik madde: 02/06/2007-5681 S.K./4.mad)

Polis, görevini yaparken direnişle karşılaşması halinde, bu direniş kırılmak amacıyla ve kıracak ölçüde zor kullanmaya yetkilidir.

Zor kullanma yetkisi kapsamında, direnmenin mahiyetine ve derecesine göre ve direnenleri etkisiz hale getirecek şekilde kademeli olarak artan nispette bedenî kuvvet, maddî güç ve kanunî şartları çerçevelendiğinde silah kullanılabilir.

İkinci fıkrada yer alan;

a) Bedenî kuvvet; polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde doğrudan doğruya kullandığı bedenî gücü,

b) Maddî güç; polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde bedenî kuvvetin dışında kullandığı kelepçe, cop, basınçlı su, göz yaşartıcı gazlar veya tozlar, fizikî engeller, polis köpekleri ve atları ile sair hizmet araçlarını, ifade eder.

Zor kullanmadan önce, ilgililere direnmeye devam etmeleri halinde oğrudan doğruya zor kullanılacağı ihtar yapılır. Ancak, direnmenin mahiyeti ve derecesi göz önünde bulundurularak, ihtar yapılmadan da zor kullanılabilir.

Polis, zor kullanma yetkisi kapsamında direnmeyi etkisiz kılmak amacıyla kullanacağı araç ve gereç ile kullanacağı zorun derecesini endisi takdir ve tayin eder. Ancak, toplu kuvvet olarak müdahale edilen durumlarda, zor kullanmanın derecesi ile kullanılacak araç ve gereçler müdahale eden kuvvetin amiri tarafından tayin ve tespit edilir.

Polis, kendisine veya başkasına yönelik bir saldırı karşısında, zor kullanmaya ilişkin koşullara bağlı kalmaksızın, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun meşru savunmaya ilişkin hükümleri çerçevesinde savunmada bulunur.

Polis;

b) Bedenî kuvvet ve maddî güç kullanarak etkisiz hale getiremediği direniş karşısında, bu direniş kırılmak amacıyla ve kıracak ölçüde,

c) Hakkında tutuklama, gözetim altına, zorla getirme kararı veya yakalama emri verilmiş olan kişilerin ya da suçüstü halinde şüphelinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde, silah kullanmaya yetkilidir.

Polis, yedinci fıkranın (c) bendi kapsamında silah kullanmadan önce kişiye duyabileceği şekilde "dur" çağrısında bulunur. Kişinin bu çağrıya uymayarak kaçmaya devam etmesi halinde, önce uyarı amacıyla silahla ateş edilebilir. Buna rağmen kaçmakta ısrar etmesi dolayısıyla ele geçirilmesinin mümkün olmaması halinde ise kişinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde silahla ateş edilebilir.

Polis, direniş kırılmak ya da yakalamak amacıyla zor veya silah kullanma yetkisini kullanırken, kendisine karşı silahla saldırıya teşebbüs edimesi halinde, silahla saldırıya teşebbüs eden kişiye karşı saldırı tehlikesini etkisiz kılmak ölçüde duraksamadan silahla ateş edebilir.

Madde 17 - Polisin:

A) Kanun ve usul dairesinde verdiği emre itaatsizlik ve itihaz eylediği tedbirlere riayetsizlik edenleri;

B) Vazife yaparken polise mukavemette bulunan veya vazifesinden alıkoymak maksadıyla polise zorla karşı koyan ve yakalanmadıkları takdirde hareketlerinde devam etmeleri melhuz bulunan şahıslar;

(Değişik paragraf: 16/06/1985 - 3233/6 md.) Karakola götürülüp haklarında tanzim olunacak evrakla beraber adliyeye verilirler.

(Ek fıkra: 19/02/1980 - 2261/1 md.; Mülga fıkra: 02/06/2007-5681 S.K./6.mad)

(Ek fıkra: 19/02/1980 - 2261/1 md. ; Mülga fıkra: 02/06/2007-5681 S.K./6.mad)

(Ek fıkra: 16/06/1985 - 3233/6 md. ; Mülga fıkra: 02/06/2007-5681 S.K./6.mad)

(Ek fıkra: 16/06/1985 - 3233/6 md. ; Mülga fıkra: 02/06/2007-5681 S.K./6.mad)

Madde 18 - (Mülga madde: 20/02/1948 - 5188/1 md.)

Madde 19 - Polis; sokak, meydan ve umuma mahsus yerlerde intizamı temin ve Seyrüsefer Talimatnamesindeki vasıflara uygun olmayan nakil vasıtalarını işletmekten ve bu vasıtaları sarhoş olarak veya seyrüseferin intizam ve selametini bozacak surette idare edenleri çalışmaktan meneder.

Madde 20 - (Değişik madde: 26/06/1973 - 1775/4 md.)

Zabita, imdat istenmesi veya yangın, su baskını ve boğulma gibi büyük tehlikelerin haber verilmesi veya görülmesi halleri ile ağır cezalı bir suçun işlenmesine veya yapılmakta devam olmasına mani olmak için konutlara, iş yerlerine ve eklentilerine girebilir.

Zabita aşağıda yazılı hallerde üniversite, bağımsız fakülte veya üniversiteye bağlı kurumların binalarına veya bunların eklerine girebilir.

A) Üniversite binaları veya ekleri içinde, kurumun imkanlarıyla önlenmesi mümkün görülmeyen olayların çıkması ihtimali karşısında rektör, acele hallerde de dekan veya bağlı kuruluş yetkililerinin zabitanın yardım talep etmeleri halinde,

B) Herhangi bir davet veya izne bağlı olmaksızın suç ve suçluların kovuşturulması için her zaman,

Fıkranın (A) bendinde gösterilen hallerde talep derhal yerine getirilir, (...)

İlgili kurumlar kovuşturma dolayısıyla zabita kuvvetlerine gereken her türlü yardım ve kolaylığı göstermekle yükümlüdürler.

Madde 21 - Bir neşir vasıtası için abone yazmak veya bunlar için yazı, resim, ilan gibi bir madde kabul etmek maksadıyla Matbuat Kanununa göre alınmış vesikası olmaksızın idare evlerinin dışında dolaşanlar veya dolaştırılanlar şantajdan veya böyle bir hareketle dolandırıcılıktan maznun olarak takibat altında bulunanlar; polisçe bu yolda çalışmaktan menedilir.

Madde 22 - Bu kanunda yazılı vazife ve salahiyetlerin yapılması ve kullanılması için en büyük mülkiye amirlerinin vereceği emirleri, Dahiliye Vekili re'sen verebilir.

Madde 23 - Umumi ve hususi kanunlarla polise verilen ve bu kanunda yazılı bulunmayan vazife ve salahiyetlerin hükümleri bakıdır.

Madde 24 - Mahsus zabita teşkilatı olan işlerde bu teşkilata mensup memur bulunmadığı yerlerde polis, bunlara ait inzibati muameleleri yapmağa salahiyetlidir.

Madde 25 - (Değişik madde: 25/06/1973 - 1758/1 md.)

Polis teşkilatı bulunmayan yerlerde il, ilçe ve bucak jandarma komutanları ile jandarma karakol komutanları bu kanunda yazılı vazifeleri yapar ve yetkileri kullanırlar.

Madde 26 - Bu kanunun tatbik suretini gösterir bir nizamname

Madde 27 - Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 28 - Bu kanunun hükümlerini yürütmeye İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

EK MADDELER

Ek Madde 1 - (Değişik madde: 03/08/2002 - 4771 S.K./10. md.)

Umumi veya umuma açık yerler ile umuma açık yer niteliğindeki ulaşım araçlarında, gerçek kişi veya topluluklar, mahallin en büyük mülki amirine, en az kırk sekiz saat önceden yazılı bildirimde bulunmak suretiyle, oyun ve temsil verebilir veya çeşitli şekillerde gösteri düzenleyebilir.

Bunlardan, Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğüne, Anayasal düzene veya genel ahlaka aykırı olduğu tespit edilenler hakkında mahallin en büyük mülki amiri tarafından derhal Cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunulur.

Birinci fıkraya uyarınca yapılacak bildirimde oyun veya temsile katılan yönetici ve diğer kişilerin kimlik, ikametgah ve tabiiyetleri belirtilir.

Ek Madde 2 - (Ek madde: 16/06/1985 - 3233/7 md.)

(İlk fıkraya mülga : 18/11/1992 - 3842/31 md.)

Gözültüne alınanların yeme, içme ihtiyaçlarına ve nakillerine ait masraflar Emniyet Genel Müdürlüğü bütçesine konulacak ödenekle karşılanır.

Ek Madde 3 - (Ek madde: 16/06/1985 - 3233/7 md.)

Polis, aşağıdaki hallerde gerekli görülen kişilerden;

A) Devletin bütünlüğü, genel güvenliği ve Anayasa düzeni ile kaçakçılık ve uyuşturucu maddelerle ilgili olarak yaptığı suç soruşturmaları sırasında ifadesine başvurulacak olanlara,

B) Vatandaşlık durumu ile bu Kanunun 17 nci maddesinde belirtilen kimlik tesbiti yapılmıncaya kadar,

Tespit edilmiş olan ikametgah veya iş adreslerinden ayrılmamalarını yazılı olarak isteyebilir.

Bunların, bulunabilecekleri yeni adreslerini bildirmeleri şartıyla o yerden ayrılmalarına mahallin en büyük mülki amirinin yazılı emriyle izin verilir.

Polis, görevli bulunduğu mülki sınırlar içinde, hizmet branşı, yeri ve zamanına bakılmaksızın, bir suçla karşılaştığında suçta el koymak, önlemek, sanık ve suç delillerini tesbit, muhafaza ve yetkili zabıtaya teslim etmekle görevli ve yetkilidir.

Bu madde hükmü gereğince bir suçta müdahale eden polise karşı işlenen suçlar görevli memura karşı işlenmiş suç; müdahalede bulunan polisin işlediği suçlar ise görevli memurun işlediği suç sayılır.

Ek Madde 5 - (Ek madde: 16/06/1985 - 3233/7 md.)

Genel güvenlik, kaçakçılık ve uyuşturucu maddelerle ilgili önemli olayları takip etmek, gerekiyorsa müdahale ederek soruşturmasını yapmak üzere;

A) İçişleri Bakanlığınca doğrudan veya ilgili valinin talebi üzerine merkez personelinden ekipler (timler) görevlendirilebilir.

B) Yukarıdaki bent hükmüne uygun olarak bir ilde soruşturması yapılan olayın aydınlatılması, delillerin toplanması, sanıkların yakalanması, başka illerde de araştırma ve soruşturma yapılmasını gerektiriyorsa iller arasında ilgili valiliklerce ekipler görevlendirilebilir.

Bu ekiplerin polis yetkilerini kullanması, polis bölgesi sınırları ile kayıtlı değildir. Bu ekipler görev yaptıkları mahallin en büyük mülki amirine bilgi vermek zorundadırlar. Görevin ifası sırasında mahallin en büyük mülki amirine karşı da sorumludurlar.

Genel ve özel kolluk makam ve memurları bu personele gereken her türlü yardımı yapmaya mecburdur.

ADLI GÖREV VE YETKİLER

Ek Madde 6 - (Değişik madde: 02/06/2007-5681 S.K./5.mad)

Polis, bu maddede yazılı görevlerinin yanında, Ceza Muhakemesi Kanunu ve diğer mevzuatta yazılı soruşturma işlemlerine ilişkin görevleri de yerine getirir.

Polis, bir suçta ilişkin olarak kendisine yapılan sözlü ihbar ve teahhüt şikâyetleri ve görevi sırasında öğrendiği suçta ilişkin bilgileri yazılı hale getirir.

Edinilen bilgi veya alınan ihbar veya şikâyet üzerine veya kendiliğinden bir suçla karşılaşan polis, olay yerinde kişilerin ve topların sağlığına, vücut bütünlüğüne veya malvarlığına zarar gelmemesi ve suçun delillerinin kaybolmaması ya da bozulmaması için derhal gerekli tedbirleri alır.

Bir suç işlendiği veya işlenmekte olduğu bilgisini edinen polis, olay yerinin korunması, delillerin tespiti, kaybolmaması ya da bozulmaması için acele tedbirleri aldıktan sonra el koyduğu olayları, yakalanan kişiler

Cumhuriyet savcısının emri doğrultusunda işin aydınlatılması için gerekli soruşturma işlemlerini yapar.

Yapılacak araştırma sonunda edinilen bilginin bir kabahate ilişkin olduğu hallerde, konu araştırılarak gerekli yasal işlem yapılır veya yapılması sağlanır.

Olay yerinde görevine ait işlemlere başlayan polis, bunların yapılmasına engel olan veya yetkisi içinde aldığı tedbirlere aykırı davranan kişileri, işlemler sonuçlanıncaya kadar ve gerektiğinde zor kullanarak bundan men eder.

Polis, suçun delillerini tespit etmek amacıyla, Cumhuriyet savcısının emriyle olay yerinde gerekli inceleme ve teknik araştırmaları yapar, delilleri tespit eder, muhafaza altına alır ve incelemek üzere ilgili yerlere gönderir.

Olay yeri dışında kalan ve o suçta ilişkin delil elde edilebileceği yönünde kuvvetli şüphe sebebi bulunan konut, işyeri ve kamuya açık olmayan kapalı alanlarda yapılacak işlemler için Ceza Muhakemesi Kanununun arama ve elkoymaya ilişkin hükümleri uygulanır.

Polis, olaydaki failin, gözaltına alınan şüpheli ile aynı kişi olup olmadığının belirlenmesi bakımından zorunlu olması halinde, Cumhuriyet savcısının talimatıyla teşhis yaptırabilir.

Tamlikten çekinebilecek olanlar, teşhiste bulunmaya zorlanamaz.

İşleme başlanmadan önce, teşhiste bulunacak kişinin faili tarif eden beyanları tutanağa bağlanır.

Teşhis işlemine tâbi tutulan kişilerin birden fazla ve aynı cinsten olması, aralarında yaş, boy, ağırlık, giyinme gibi görünüşe ilişkin hususlarda benzerlik bulunması gerekir. Teşhis için gerekli olması halinde, şüphelinin görünüşü ile ilgili gerekli değişiklikler yapılabilir. Teşhis işlemine tâbi tutulan kişilerin her birinde, teşhis sırasında bir numara bulundurulur.

Teşhiste bulunan kişi ile teşhis işlemine tâbi tutulan kişilerin birbirini görmemesi gerekir.

Teşhis işlemi en az iki kez tekrarlanır ve teşhiste bulunması istenen kişiye, şüphelinin teşhis edilecek kişiler arasında yer almadığı bildirilerek hatırlatılır.

Teşhis işlemine tâbi tutulan kişilerin, bu işlem sırasında birlikte fotoğrafları çekilerek veya görüntüleri kayda alınarak, soruşturma dosyasına konur.

Şüphelinin fotoğrafı üzerinden de teşhis yaptırılabilir. Ancak tek bir fotoğraf veya aynı kişinin farklı fotoğrafları üzerinden teşhis yaptırılmaz. Değişik kişilerin fotoğraflarının aynı büyüklük ve özellikte olmaması gerekir.

Ek Madde 7 - (Ek madde: 16/06/1985 - 3233/7 md.)

Polis Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Anayasa düzenine ve genel güvenliğine dair önleyici ve koruyucu tedbirleri almak, emniyet ve asayiş sağlamak üzere, ülke seviyesinde istihbarat faaliyetlerinde bulunur, bu amaçla bilgi toplar, değerlendirir, yetkili mercilere veya kullanma alanına ulaştırır. Devletin diğer istihbarat kuruluşlarıyla işbirliği yapar.

(Ek fıkra: 03/07/2005-5397 S.K./1.mad) Birinci fıkrada belirtilen görevlerin yerine getirilmesine yönelik olarak, 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun, casusluk suçları hariç, 250 nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı suçların işlenmesinin önlenmesi amacıyla, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Emniyet Genel Müdürlüğü veya İstihbarat Dairesi Başkanının yazılı emriyle, telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişim tespit edilebilir, dinlenebilir, sinyal bilgileri değerlendirilebilir, kayda alınabilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde verilen yazılı emir, yirmidört saat içinde yetkili ve görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını en geç yirmidört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi halinde tedbir derhal kaldırılır. Bu halde dinlemenin içeriğine ilişkin kayıtlar en geç on gün içinde yok edilir; durum bir tutanakla tespit olunur ve bu tutanak denetimde ibraz edilmek üzere muhafaza edilir.

(Ek fıkra: 03/07/2005-5397 S.K./1.mad) Yetkili ve görevli hâkim, talepte bulunan kolluk biriminin bulunduğu yer itibarıyla yetkili olan ve 5271 sayılı Kanunun 250 nci maddesinin birinci fıkrasına göre kurulan ağır ceza mahkemesinin üyesidir.

(Ek fıkra: 03/07/2005-5397 S.K./1.mad) Kararda ve yazılı emirde, hakkında tedbir uygulanacak kişinin kimliği, iletişim aracının türü, kullandığı telefon numaraları veya iletişim bağlantısını tesbite imkân veren kodundan belirlenebilenler ile tedbirin türü, kapsamı ve süresi ile tedbire başvurulmasını gerektiren nedenler belirtilir. Kararlar, en fazla üç ay için verilebilir; bu süre aynı usûlle üçer ayı geçmeyecek şekilde en fazla üç defa uzatılabilir. Ancak, terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde devam eden tehlikelere ilişkin olarak gerekli görülmesi halinde, hâkim üç aydan fazla olmamak üzere sürenin müteaddit defalar uzatılmasına karar verebilir.

(Ek fıkra: 03/07/2005-5397 S.K./1.mad) Uygulanan tedbirin sona ermesi halinde, dinlemenin içeriğine ilişkin kayıtlar en geç on gün içinde yok edilir. Durum bir tutanakla tesbit olunur ve bu tutanak denetimde ibraz edilmek üzere muhafaza edilir.

(Ek fıkra: 03/07/2005-5397 S.K./1.mad) İstihbarat faaliyetlerinde, bu maddede belirtilen suçların önlenmesi amacıyla ve hâkim kararı alınmak koşuluyla, teknik araçlarla izleme yapılabilir. Ayrıca, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu hizmeti veren kuruluşların ihtiyaç duyulan bilgi ve belgelerinden yararlanabilmek için gerekçesini de göstermek suretiyle yazılı talepte bulunulabilir. Bu kurum ve kuruluşların kanuni sebeplerle veya ticari sır gerekçesiyle bu bilgi ve belgeleri vermeme hâlinde ancak hâkim kararı ile bu bilgi ve belgelerden yararlanılabilir.

(Ek fıkra: 03/07/2005-5397 S.K./1.mad) Bu madde hükümlerine göre yürütülen faaliyetler çerçevesinde elde edilen kayıtlar, birinci fıkrada belirtilen amaçlar dışında kullanılamaz. Elde edilen bilgi ve kayıtların saklanması ve korunmasında gizlilik ilkesi geçerlidir. Bu fıkra hükümlerine aykırı hareket edenler hakkında, görev sırasında veya görevden dolayı işlenmiş olsa bile Cumhuriyet savcılarınca doğrudan soruşturma yapılır.

(Ek fıkra: 03/07/2005-5397 S.K./1.mad) Hâkim kararları ve yazılı emirler, Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Dairesi Başkanlığı görevlilerince yerine getirilir. İşlemin başladığı ve bitirildiği tarih ve saat ile işlemi yapmanın kimliği bir tutanakla saptanır.

(Ek fıkra: 03/07/2005-5397 S.K./1.mad) Bu maddede yer alan faaliyetlerin denetimi, sıralı kurum amirleri, Emniyet Genel Müdürlüğü ve ilgili bakanlığın teftiş elemanları ve Başbakanın özel olarak yetkilendireceği kişi veya komisyon tarafından yapılır.

(Ek fıkra: 03/07/2005-5397 S.K./1.mad) Bu maddede belirtilen (Ek ibare: 23/05/2007-5651 S.K./12.mad) telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişime ilişkin işlemler ile 5271 sayılı Kanunun 135 inci maddesi kapsamında yapılacak dinlemeler, Telekomünikasyon Kurumu bünyesinde, Kurum başkanına doğrudan bağlı "Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı" adıyla kurulan tek bir merkezden yürütülür. (Değişik cümle: 23/05/2007-5651 S.K./12.mad) Oluşturulan bu Başkanlık bir başkan ile daire başkanlıklarından oluşur. Bu Başkanlıkta Millî İstihbarat Teşkilatı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığının ilgili birimlerinden birer temsilci bulundurulur. Verilen görevleri yerine getirmek üzere yeteri kadar da personel istihdam edilir. Telekomünikasyon İletişim Başkanı, Telekomünikasyon Kurumu Başkanının teklifi üzerine Başbakan tarafından atanır. Telekomünikasyon İletişim Başkanı, Kurul üyelerinin sahip olduğu özlük haklarına sahiptir. Ulaştırma Bakanlığı bu merkezle ilgili alt yapıyı hazırlamakla yükümlüdür. Bu merkezin kuruluş giderleri Telekomünikasyon Kurumu gelirlerinden karşılanır. Bu merkezin kuruluşu ile ilgili her türlü mal ve hizmet alımları ile yapım işleri, ceza ve ihalelerden yasaklama işleri hariç

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu hükümlerinden muaftır.

(Ek fıkra: 03/07/2005-5397 S.K./1.mad) Bu maddede belirlenen usul ve esaslara aykırı dinlemeler hukuken geçerli sayılmaz ve bu şekilde dinleme yapanlar hakkında 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümlerine göre işlem yapılır.

(Ek fıkra: 03/07/2005-5397 S.K./1.mad) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin esas ve usuller Adalet, İçişleri ve Ulaştırma bakanlıklarının görüşü alınarak Başbakanlık tarafından üç ay içinde çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Ek Madde 8 - (16/06/1985 - 3233/7 md.;Mülga madde: 24/11/2004 - 5259 S.K./8.mad) *1*

Ek Madde 9 - (Ek madde: 16/06/1985 - 3233/7 md.)

Bu Kanun ve diğer kanun hükümlerine göre gerekli hallerde;

A) Önleyici, caydırıcı, düzenleyici ve koruyucu kolluk hizmetlerine dair görevlerin ifası sırasında silah kullanmak zorunda kalan polis hakkında, cezai sorumluluğun tespiti bakımından Memurin Muhakematı Hakkında Kanuna göre işlem yapılır.

B) Adliyeyle ilişkin vazife ve işlerle ilgili bir hizmeti yerine getirirken silah kullanmak zorunda kalan polis hakkında, hazırlık soruşturması bizzat Cumhuriyet savcıları veya yardımcıları tarafından yapılır.

Sanık polis, hakkında dava açıldığı takdirde duruşmadan varestе tutulabilir. Olayın mahiyetine ve kusurun derecesine göre, İçişleri Bakanlığınca durumu uygun görülen polisin vekalet verdiği avukatın ücreti, Emniyet Genel Müdürlüğü bütçesine konulacak ödenekten karşılanır. Avukat tutma ve ücret ödeme usul ve esasları yönetmelikte gösterilir.

Polisin, kanunlarla verilen görevlerini yaptığı sırada veya bu görevlerini yapmasından dolayı şehit olması halinde, dul eşine, eşi hayatta değilse veya evlenmişse çocuklarına, bunlar bulunmadığı takdirde bakmakla mükellef olduğu ana ve babasına; konut sahibi yapmak amacıyla, Toplu Konut Fonundan miktarı ödemesiz devresi ve ödeme süresi Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Yüksek Kurulunca tayin edilecek esaslara göre ve faizsiz olarak kredi verilir. Bu fıkra hükmü, 1 Ocak 1971 tarihinden itibaren şehit olan polislerin aileleri hakkında da tatbik olunur.

1481 sayılı Asayiş Müessir Bazı Fiillerin Önlenmesi Hakkında Kanuna göre, sanık ve hükümlülerden ilan edilmek suretiyle arananların buldukları yerleri bildiren ve yakalanmalarına yardımcı olanlara para ödülü verilebilir. Verilecek ödütün miktarı ile bu fıkranın uygulanmasına dair diğer hususlar İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikte

konulacak ödenekten karşılanır. Ödül verilen kişilerin kimlikleri, rızaları olmadıkça hiçbir şekilde açıklanamaz.

Ek Madde 10 - (Ek madde: 23/07/1999 - 4419/2 md.)

Görevli personelden görevin icrası sırasında veya görevin icrasından dolayı bir uzvunu veya duyusunu tamamen veya kısmen kaybedenlerin, rehabilitasyon ile bu kayıplardan doğan ihtiyaçlarını karşılayacak her türlü cihaz ve sistemleri, Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından aynen temin edilir veya bedelleri, Emniyet Genel Müdürlüğü bütçesinden ödenir.